

ΤΕΙΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
Πτυχιακή εργασία
ΑΝΕΡΓΙΑ και ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΚΥΜΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ κατά ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΩΝ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΙΚΟΥ

Επιβλέπων καθηγητής
Δημήτριος Ντόβας

ΤΕΙΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΚΥΜΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΩΝ
ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΙΚΟΥ

Επιβλέπων καθηγητής
Δημήτριος Ντόβας

Μεσολόγγι2014

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της εργασίας το διάλεξα με προσοχή και μετά από αρκετή έρευνα. Τα ευρήματά μου με προβλημάτισαν αρκετά και θεώρησα το θέμα άκρως επίκαιρο τόσο για μένα όσο και για πολλούς νέους και μη ανθρώπους της εποχής μας. Ανεργία και μετανάστευση είναι δύο έννοιες που δημιουργούν αισθήματα φόβου. Γι αυτό το λόγω καταπίεστηκα με αυτά. Πριν συνεχίσω θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που συζήτησα για το πρόβλημα της μετανάστευσης παρόλο που δε τους ήταν εύκολο να συζητήν για την απόφασή τους.

Εργάστηκα πάνω σε αυτό επισταμένα και διεξοδικά. Συγκέντρωσα πληροφορίες παντός είδους, αριθμητικές και θεωρητικές, από πηγές διάφορων επιστημονικών πεδίων όπως από άρθρα οικονομολόγων, από επίσημα αρχεία διεθνών οργανώσεων, άρθρα ψυχολόγων και άλλα.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει την εξέλιξη της ανεργίας και του μεταναστευτικού κύματος κατά την περίοδο που η Ελλάδα βρίσκεται στον δύσκολο δρόμο των μνημονίων. Βοηθοί μου ήταν η περιέργειά μου, το προσωπικό ενδιαφέρον μου.

Με την ολοκλήρωση της εργασίας μου συνειδητοποιώ ότι αρκετές απορίες μου λύθηκαν αλλά και πολλές νέες γεννήθηκαν. Τα συναισθήματα που γεννήθηκαν κατά την εκπόνησή της ήταν πολλά και ποικίλα. Τόσο η μετανάστευση όσο και η ανεργία έχουν πολλές επιπτώσεις σε πολλούς τομείς. Έτσι ένας ακόμα σκοπός της εργασίας είναι να προκαλέσει περαιτέρω προβληματισμό και συζήτηση πάνω σε αυτό το θέμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	iv
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	vii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	viii
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	x
1 Θεωρητική προσέγγιση της ανεργίας	1
1.1 Η θεωρία της ανεργίας.....	1
1.1.1 Τα αίτια της ανεργίας.....	1
1.1.2 Τρόποι μέτρησης της ανεργίας	2
1.1.3 Είδη ανεργίας	3
1.2 Ορισμός μετανάστευσης.....	5
1.2.1 Παράγοντες μετανάστευσης	5
1.2.2 Είδη μετανάστευσης	6
1.3 Μνημόνια στην Ελλάδα.....	8
2 «Νεομετανάστες»: συνέπεια της ανεργίας	10
2.1 Στατιστική ανάλυση της ανεργίας.....	10
2.1.1 Ποσοστά ανεργίας κατά φύλο	12
2.1.1.1 Ανεργία γυναικών.....	13
2.1.2 Ποσοστά ανεργίας κατά ηλικιακές ομάδες.....	15
2.1.2.1 Ανεργία νέων.....	16
2.1.3 Γεωγραφική κατανομή της ανεργίας	18
2.2 Νέο μεταναστευτικό κύμα	19
2.3 Μετανάστευση Ελλήνων το 1960 και μετανάστευση Ελλήνων από το 2008 και μετά	23
2.4 Συνέπειες μεταναστευτικού κύματος	25
2.4.1 Μετανάστευση και ψυχολογία	27
2.5 Ειδικότητες και πτυχία χωρίς αντίκρισμα	28
2.6 «GenerationG»	29
2.7 Ελληνικός και ξένος τύπος για την μετανάστευση των Ελλήνων	34
2.8 Μαρτυρίες «σύγχρονων» Ελλήνων μεταναστών.....	34

3	Προτάσεις για την αναχαίτιση του μεταναστευτικού κύματος.....	37
3.1	Αντιμετώπιση ανεργίας.....	37
3.2	Δημιουργία νέων θέσεων μέσα από προγράμματα ή δράσεις.....	38
3.3	Σημερινή κατάσταση του Κράτους Πρόνοιας.....	39
3.3.1	Ανασυγκρότηση Κράτους Πρόνοιας.....	40
3.4	Κοινωνική οικονομία.....	41
3.4.1	Ο τρίτος τομέας στην Ελλάδα.....	41
3.4.2	Ξένες επενδύσεις.....	43
3.4.2	Κοινωνικές Τράπεζες.....	43
3.4.3	Κοινωνικά πανεπιστήμια.....	44
3.5	Απόσπασμα από την έκθεση «Συνεταιρισμοί και κοινωνική οικονομία για την Ελλάδα	45
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ / ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ / ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	49
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	53
	ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	54

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Ποσοστά ανεργίας 2008-2013	10
Πίνακας 2: Απασχολούμενοι, άνεργοι και οικονομικά μη ενεργοί: Μάιος 2008 – 2013	12
Πίνακας 3: Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο: Μάιος 2008 – 2013.....	12
Πίνακας 4: Ποσοστό ανεργίας, κατά ομάδες ηλικιών: Μάιος 2008 – 2013.....	15
Πίνακας 5: Ποσοστό ανεργίας το Μάιο 2012 και το Μάιο 2013, κατά Αποκεντρωμένη Διοίκηση	19
Πίνακας 6: Προορισμοί Ελλήνων μεταναστών	21

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνα 1: Ποσοστά ανεργίας.....	11
Εικόνα 2: Πλήθος ανέργων.....	11
Εικόνα 3: Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο: Μάιος 2008 – 2013	13
Εικόνα 4: Ποσοστό ανεργίας, κατά ομάδες ηλικιών: Μάιος 2008 – 2013	16
Εικόνα 5: Ποσοστό ανεργίας το Μάιο 2012 και το Μάιο 2013, κατά Αποκεντρωμένη Διοίκηση	19
Εικόνα 6: Λόγοι μετανάστευσης	20

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Δ.Ν.Τ= Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Ε.Κ.Τ= Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Ε.Ε= Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο.Α.Ε.Δ= Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

Ε.Σ.Π.Α= Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής = Ο όρος **προσαρμογή** (ή «δημοσιονομική προσαρμογή») στα οικονομικά χρησιμοποιείται γενικά για να περιγράψει τη διαδικασία μεταβολής (είτε των τιμών, είτε των προσφερόμενων ποσοτήτων, είτε της ζήτησης) προς επίτευξη ισορροπίας προσφοράς και ζήτησης. Χρησιμοποιείται, αναφορικά με τη διαδικασία επαναφοράς σε ισορροπία προσφοράς και ζήτησης, σε περιπτώσεις όπου μεταβληθείσες εξωτερικές συνθήκες έχουν μετατοπίσει κάποια από τις καμπύλες προσφοράς και ζήτησης εκτός ισορροπίας.

Μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης = Ως προσαρμογή, περιγράφονται είτε τα μέτρα οικονομικής πολιτικής που λαμβάνει μια κυβέρνηση για να διορθώσει τη δημοσιονομική (αν)ισορροπία και να πετύχει πρωτογενώς ισοσκελισμένο προϋπολογισμό (αυτό αναφέρεται ειδικότερα ως δημοσιονομική εξυγίανση), είτε τα μέτρα που λαμβάνει για να ενισχύσει τις δυνατότητες ανάπτυξης της οικονομίας.

Κούρεμα Χρέους= Κούρεμα χρέους είναι μία διαδικασία η οποία γίνεται για να μειωθεί το χρέος μίας χώρας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παγκόσμια οικονομική κρίση δεν άφησε ανεπηρέαστη την Ελλάδα. Η κατάσταση της οικονομίας της χώρα μας, από το 2008, επιδεινώνεται συνεχώς χωρίς υπάρχουν κάπου στο μέλλον σημάδια αισιοδοξίας. Στις 23 Απριλίου του 2010 γίνεται προσφυγή στον μηχανισμό στήριξης. Παρότι τότε αυτό φάνταζε σαν μία σανίδα σωτηρίας, τα μέτρα που επιβλήθηκαν από εκεί και έπειτα έπληξαν βαθειά την αγορά εργασίας. Μικροεπιχειρήσεις κλείνουν, η ανεργία αυξάνεται, οι εργασιακές σχέσεις πλήττονται. Δεν είναι λίγοι αυτοί που πλέον εγκαταλείπουν την χώρα μας ψάχνοντας καλύτερες συνθήκες εργασίας και ζωής στο εξωτερικό δημιουργώντας ένα νέο μεταναστευτικό κύμα.

Με την πτυχιακή μου εργασία έχω σκοπό να μελετήσω τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και κυρίως την ραγδαία άνοδο της ανεργίας καθώς και το μεταναστευτικό κύμα που έχει ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια και σχετίζονται άμεσα με την υπογραφή των μνημονίων στην χώρα μας. Θα επικεντρωθώ δηλαδή στην περίοδο 2010 και έπειτα, για να αναλύσω τα αίτια της ανεργίας, τα μεγέθη αυτής, καθώς και τις επιπτώσεις της. Με τον ίδιο τρόπο θα ασχοληθώ και με την μετανάστευση παρουσιάζοντας τα ποσά αυτής, τις οικονομικές αλλά και τις ψυχοσυναισθηματικές και κοινωνικές επιπτώσεις της. Τέλος, θα παρουσιάσω τρόπους αντιμετώπισης αυτών των φαινομένων. Φυσικά δεν μπορούμε να μιλήσουμε για εξάλειψη της ανεργίας, της κρίσης ή του φαινομένου της μετανάστευσης αλλά για μία μείωσή τους σε επίπεδα βιώσιμα για την Ελλάδα.

1 Θεωρητική προσέγγιση της ανεργίας

1.1 Η θεωρία της ανεργίας

Η ελληνική οικονομία το 2008 εισέρχεται σε βαθιά κρίση. Τόσο οι πολιτικοί όσο και οι πολίτες για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια βρίσκονται σε ένα μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό αδιέξοδο. Η ανεργία σαν φαινόμενο δεν είναι κάτι καινούριο αλλά τα τελευταία χρόνια αυξάνεται όλο και περισσότερο. Οικογένειες, νέοι καθημερινά μένουν χωρίς εργασία, ενώ ταυτόχρονα οι μικροεπιχειρήσεις βάζουν αναγκαστικά «λουκέτο» εξαιτίας της βαριάς φορολογίας και των υψηλών ενοικίων.

Η ανεργία μπορεί να οριστεί ως η κατάσταση ενός ατόμου που ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί, δεν δύναται να βρει εργασία. Η ανεργία είναι το πηλίκο των ανέργων μίας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν. Εκφράζεται ως ποσοστό επί της εκατό του εργατικού δυναμικού της συγκεκριμένης περιοχής¹.

1.1.1 Τα αίτια της ανεργίας

Οι παράγοντες που προκαλούν την ανεργία και αύξηση αυτής είναι πολλοί και σχετίζονται με το πώς είναι δομημένη η κοινωνία και η οικονομία. Αν ξεκινήσουμε από τον αρχικό παράγοντα θα δούμε ότι δεν είναι άλλος παρά η τεχνολογία και η εκβιομηχάνιση των κοινωνιών, αφού στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες οι μηχανές αντικατέστησαν τα εργατικά χέρια. Βέβαια η τεχνολογία έχει αρκετά πλεονεκτήματα, όπως την αύξηση της παραγωγής αλλά αυτό σήμαινε μείωση των εργαζομένων και την απόλυσή τους. Επιπροσθέτως, ο υπερπληθυσμός

¹ Ορισμός ανεργίας από το βιβλίο της τρίτης τάξης ενιαίου λυκείου (Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Λιανός Θεόδωρος, Παπαβασιλείου Αντώνιος και Χατζηανδρέου Ανδρέας)

στα αστικά κέντρα αναγκάζει τους πολίτες να μεταναστεύσουν είτε στο εξωτερικό είτε στο εσωτερικό της χώρας τους με σκοπό την ευκολότερη εύρεση εργασίας. Και σε αυτό το σημείο ασ τονίσουμε τον παράγοντα οικονομική κρίση. Οι μισθοί των εργαζομένων συνεχώς μειώνονται, οι θέσεις εργασίας λιγοστεύουν και πολλά επαγγέλματα είναι πια κορεσμένα, αφήνοντας τους νέους και ειδικά τους απόφοιτους με αβέβαιο μέλλον. Επίσης η δυσαναλογία ανάμεσα στη ζήτηση και την προσφορά εργασίας, είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την αύξηση των ποσοστών της ανεργίας. Υπάρχουν αρκετοί άνεργοι που περιμένουν να διοριστούν, παρ' όλ' αυτά οι θέσεις είναι ολιγάριθμες και δεν μπορούν να καλύψουν ολόκληρο το ποσοστό των υποψηφίων. Και τέλος σε όλα τα παραπάνω, προστίθενται και οι ανοργάνωτοι κοινωνικοί φορείς αλλά και η παιδεία που στερεί από τους νέους το δικαίωμα επαγγελματικού προσανατολισμού καθώς και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις.

Έτσι όλα τα παραπάνω συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας σε πολύ σημαντικό βαθμό. Όμως η Ελλάδα έχει ένα πολύ δυνατό όπλο και αυτό είναι η εύφορη γη της. Γι αυτό πρέπει να υπάρξει σωστή μεταχείριση από ανθρώπους που θέλουν να ασχοληθούν και τότε ίσως αυτό να δώσει ία ώθηση στην ανάκαμψη της οικονομίας.

1.1.2 Τρόποι μέτρησης της ανεργίας

Οι τρόποι μέτρησης της ανεργίας είναι τρεις. Ο πρώτος είναι η μέτρησή της από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία. Τα δεδομένα συλλέγονται με ερωτηματολόγια από ένα μεγάλο αριθμό νοικοκυριών που επιλέγονται τυχαία σε μηνιαία βάση. Με βάση τις απαντήσεις τα άτομα κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: τους εργαζόμενους, τους άνεργους και τους εκτός εργατικής δύναμης. Ένας δεύτερος τρόπος είναι οι έρευνες δημοσκόπησης του πληθυσμού που γίνονται μέσα από

διάφορες εταιρίες πάλι με την τυχαία επιλογή ατόμων². Και ο τρίτος τρόπος είναι η εγγραφή των αιτούντων εργασίας από υπεύθυνους οργανισμούς όπως ο ΟΑΕΔ³.

Οι δύο τελευταίοι τρόποι έχουν κάποια μειονεκτήματα ως προς την εγκυρότητά τους καθώς υπάρχουν πολλές «ατέλειες» στις μεθόδους αυτές. Η μέτρηση, λοιπόν, δεν είναι κάτι εύκολο καθώς ένα μεγάλο κομμάτι των πολιτών βρίσκονται σε ενδιάμεσες καταστάσεις μεταξύ εργασίας, ανενεργού πληθυσμού και ανεργίας. Έτσι είναι λογικό να δημιουργούνται αντιθέσεις και προβλήματα για την μέτρηση της ανεργίας.

1.1.3 Είδη ανεργίας

Υπάρχουν τέσσερα είδη ή κατηγορίες της ανεργίας⁴. Είναι οι εξής: α) εποχιακή ανεργία, β) η ανεργία τριβής, γ) η διαρθρωτική ανεργία και δ) η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης (ή κείνσιανή ανεργία).

Αναλυτικά:

α) Εποχιακή ανεργία

Πολλές επιχειρήσεις, παραδείγματος χάρη οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά την διάρκεια του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής συνοδεύονται από αντίστοιχες μεταβολές της ανεργίας. Αυτή η ανεργία ονομάζεται εποχιακή. Χαρακτηριστικά της εποχιακής είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας.

β) Ανεργία τριβής

Ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς να απορροφήσει άμεσα άνεργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Η

² ΕΛ.ΣΤΑΤ.

³ www.epixeirisi.gr Η μέτρηση της ανεργίας

⁴ <http://users.teilam.gr/~emastroggianni/anergia.htm> Κατηγορίες ανεργίας

ανεργία τριβής οφείλεται στην αδυναμία των εργατών να εντοπίσουν αμέσως τις επιχειρήσεις με τις κενές θέσεις και στην αδυναμία των επιχειρήσεων να εντοπίσουν τους άνεργους εργάτες. Επίσης, μπορεί να οφείλεται στην γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Γενικότερα, οφείλεται στην έλλειψη ενός επαγγελματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας.

γ) Διαρθρωτική ανεργία

Όταν σε μία οικονομία υπάρχουν άνεργοι και κενές θέσεις εργασίας, αλλά οι άνεργοι δεν μπορούν να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις επειδή υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα και την εξειδίκευση των ανέργων και σ' αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων, η ανεργία αυτή ονομάζεται διαρθρωτική. Οφείλεται σε τεχνολογικές μεταβολές, οι οποίες δημιουργούν νέα επαγγέλματα και αχρηστεύουν άλλα, και σε αλλαγές στην διάρθρωση της ζήτησης, οι οποίες αυξάνουν την ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα μειώνουν την ζήτηση άλλων. Όπως είναι φανερό, η διαρθρωτική ανεργία δημιουργείται απ' την δυσαναλογία που υπάρχει, προσφοράς και ζήτησης, των διαφόρων ειδικοτήσεων. Η μείωσή της απαιτεί επανεκπαίδευση των ανέργων ώστε να αποκτήσουν τις ειδικεύσεις στις οποίες υπάρχει έλλειψη. Διαφορετικά η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να είναι μεγάλης διάρκειας.

δ) Κεϊνσιανή ανεργία

Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ονομαζόμενη και Κεϊνσιανή ανεργία, είναι εκείνη που προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Πρόκειται, δηλαδή, για αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει την συνολική προσφορά του εργατικού δυναμικού. Η ανεργία αυτή έχει κυκλικό χαρακτήρα, δηλαδή επαναλαμβάνεται και η διάρκειά της εξαρτάται από την διάρκεια του οικονομικού κύκλου.

1.2 Ορισμός μετανάστευσης

Σε αυτό το σημείο δεν θα μπορούσα να παραλείψω την έννοια μετανάστευση και ότι περιλαμβάνει αυτή. Άλλωστε το φαινόμενο της μετανάστευσης το βιώνει καθημερινά η χώρα μας λόγω της οικονομικής κρίσης. Παρακάτω θα δοθούν δύο ορισμοί, αυτός της μετανάστευσης αλλά και του μετανάστη.

«Μετανάστευση είναι η μετακίνηση ανθρώπων από ένα μέρος σε άλλο. Η μετανάστευση μπορεί να γίνει εντός της ίδιας χώρας ή μεταξύ χωρών. Ο όρος μετανάστευση είναι διαφορετικός από τον τουρισμό, καθώς ο πρώτος χρησιμοποιείται όταν κάποιος πηγαίνει να εγκατασταθεί μόνιμα ή να ζήσει για πολύ καιρό σε νέο τόπο και δημιουργεί σημαντικούς δεσμούς με τον τόπο αυτό.»

«Μετανάστες είναι άνθρωποι που εγκαταλείπουν με ή χωρίς την θέλησή τους την πατρίδα τους για να ζητήσουν αλλού νέες ευκαιρίες ή ασφαλέστερες και καλύτερες προοπτικές. Επομένως ο όρος μετανάστης είναι ευρύς και μπορεί να περιλαμβάνει τους αιτούντες άσυλων, τους πρόσφυγες, τα εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα, τους μετανάστες εργαζόμενους και τους παράνομους μετανάστες.»⁵

1.2.1 Παράγοντες μετανάστευσης

Οι παράγοντες που προκαλούν την μετανάστευση πέρα από την οικονομική κρίση που επηρέασε κατά πολύ την χώρα μας, πιο συγκεκριμένα είναι τέσσερις:

α) Φυσικοί παράγοντες: μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον που καθιστούν δύσκολη την επιβίωση, όπως ξηρασία, πλημμύρες, σεισμοί και λοιπά. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγαλύτερη όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της τεχνολογίας και επομένως η εξάρτηση ενός πληθυσμού από την φύση και την επιτόπια παραγωγή.

β) Οικονομικοί παράγοντες: σαν τέτοιοι θα μπορούσαν να αναφερθούν η έλλειψη επαρκών δυνατοτήτων απασχόλησης, η υποαπασχόληση, το χαμηλό εισόδημα σε συνδυασμό πολλές φορές με την υπέρμετρη χρονικά εργασιακή απασχόληση, η αναγκαστική μετακίνηση σαν αναπόσπαστο στοιχείο για την άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας και λοιπά.

⁵ Ορισμοί μετανάστευσης και μετανάστη <http://www.redcross.org.uk/What-we-do/Teaching-resources/Teaching-packages/Positive-images/~media/BritishRedCross/Documents/What%20we%20do/Teaching%20resources/Teaching%20packages/Positive%20images/Greek/PDF/Definitions.pdf>

γ) Πολιτικοί παράγοντες: Σ αυτήν την κατηγορία εντάσσονται οι διώξεις λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, καθώς και η διακριτική μεταχείριση που πολλές φορές ακολουθείται από το καθεστώς μιας χώρας σε βάρος μεμονωμένων ατόμων ή και συγκεκριμένης κατηγορίας ενός πληθυσμού. Είναι δυνατόν πολλές φορές ταυτόχρονα πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες να ωθούν στην φυγή και την μετανάστευση πολίτες μιας χώρας.

δ) Κοινωνικοί παράγοντες: Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί η αξία της μετανάστευσης ως προϋπόθεση κοινωνικής προκοπής ή ανόδου στον συγκεκριμένο ιστό μιας εθνικής κοινωνίας και τα οφέλη που σε ατομικό επίπεδο συνοδεύουν μια τέτοια ανέλιξη.

ε) Ψυχολογικοί παράγοντες: Πολλές φορές άνθρωποι ωθούνται στην μετανάστευση από τυχολογισμό ή φιλαπόδημα ή τέλος μιμητικά ακολουθώντας την κρατούσα τάση μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και τους γνωστούς, φίλους, συγγενείς, ομοπάτριους και λοιπά που προηγήθηκαν.⁶

1.2.2 Είδη μετανάστευσης

Η μετανάστευση μπορεί να διακριθεί σε διάφορες κατηγορίες. Αυτές είναι οι παρακάτω:

α) Με κριτήριο το κράτος ως γεωγραφική περιοχή παρατήρησης και μελέτης διακρίνουμε την διεθνή και την εσωτερική μετανάστευση.

Διεθνής μετανάστευση είναι η κίνηση από το ένα κράτος προς το άλλο.

Εσωτερική μετανάστευση είναι η κίνηση από έναν οικισμό σε έναν άλλον μέσα στα όρια του ίδιου του κράτους.

Το ρεύμα των εκροών στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης ονομάζεται αποδημία ενώ στην εσωτερική μετανάστευση εκδημία. Το ρεύμα εισροών (άφιξη για εγκατάσταση) ονομάζεται στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης μετοικία και ειδικότερα εισδημία όταν πρόκειται για εσωτερική μετανάστευση. Η παλιννόστηση και ο επαναπατρισμός αποτελούν δύο ειδικότερες μορφές μετοικίας (επιστροφή στην γενέτειρα ή στον τόπο καταγωγής), ενώ ο εξαστισμός μία ειδικότερη μορφή εσωτερικής μεταναστευτικής κίνησης.

⁶ Το φαινόμενο της μετανάστευσης
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852&Itemid=400&lang=

β) Με κριτήριο την προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής, η μετανάστευση διακρίνεται σε μόνιμη ή προσωρινή. Ιδιαίτερη μορφή προσωρινής μετανάστευσης είναι η παρεπιδημία η προσωρινή δηλαδή παραμονή σε έναν τόπο για βιοτικούς ή επαγγελματικούς λόγους.

γ) Με κριτήριο την μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής σε σχέση με πριν την αναχώρηση ή μετανάστευση διακρίνεται σε καινοτόμο όταν μεταβάλλεται ο τρόπος ζωής του μετανάστη (για παράδειγμα αγρότης που γίνεται βιομηχανικός εργάτης) και συντηρητική όταν αυτός δεν μεταβάλλεται (για παράδειγμα μετανάστευση νομάδων).

δ) Με κριτήριο τον βαθμό εξάρτησης από την φύση ως παράγοντα προσδιοριστικό της απόφασης φυγής, η μετανάστευση διακρίνεται σε αρχαϊκή, λόγω εξάντλησης (εποχιακής ή μόνιμης) των φυσικών πόρων και σύγχρονη η οποία προκαλείται από οικονομικούς λόγους.

ε) Με κριτήριο τον βαθμό και το είδος εξάρτησης από την χώρα προέλευσης, η μετανάστευση διακρίνεται σε αποικία και παροικία.

στ) Με κριτήριο το μέγεθος του μετακινούμενου πληθυσμού η μετανάστευση διακρίνεται σε ανεξάρτητη (ατομική ή ομαδική), όταν είναι αποτέλεσμα απόφασης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων και σε μαζική όταν πρόκειται για μορφή μετακίνησης κατά μάζες (για παράδειγμα ανταλλαγή πληθυσμών, μετακινήσεις φυλών και λουπά).

ζ) Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης διακρίνονται τρεις επιμέρους μορφές αυτής. Η εκούσια, η αναγκαστική και η βίαιη.

Εκούσια είναι η μετανάστευση που είναι προϊόν ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου.

Αναγκαστική είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού.

Βίαιη μετανάστευση είναι μία μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται συνήθως από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους (για παράδειγμα μετατοπίσεις πληθυσμών, αναγκαστικοί εποικισμοί, απελάσεις και ξενηλασίες, αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών και λουπά).⁷

⁷Βασισμένο σε σημειώσεις από το μάθημα «Ευρωπαϊκή Μετανάστευση» της **Ελένης Βασιακώστα**<http://walk2geographies.wordpress.com/2010/06/17/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1>

1.3 Μνημόνια στην Ελλάδα

Πριν από το 2004 η Ελλάδα φαινομενικά βρισκόταν σε σταθερό ρυθμό ανάπτυξης και σε κλίμα αισιοδοξίας. Τα ποσοστά ανεργίας παρέμεναν χαμηλά και γενικότερα η οικονομία της χώρας μας είχε μια σταθερή πορεία. Από το 2004 όμως, την χρονιά των ολυμπιακών αγώνων, τα πρώτα σύννεφα κάνουν την εμφάνισή τους πάνω από την χώρα μας. Ενώ η Ελλάδα «φοράει τα καλά της» και είναι έτοιμη να γιορτάσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες, εκεί ξεκινάει και η μεγάλη απάτη και η διαφθορά γίνεται η «βασίλισσα» της γιορτής. Δάνεια, ατέλειωτα ψέματα προς τους πολίτες, σκάνδαλα, κρυμμένες αλήθειες οδηγούν την χώρα μας προς ναυάγιο. Παρ' όλ' αυτά μέχρι και το 2008 η Ελλάδα θεωρούνταν λίγο πολύ αξιόπιστη όπως όλες οι υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης, όμως το 2009 και μετά η υπερχρέωση του ελληνικού δημοσίου ήρθε στο προσκήνιο καθώς η Ελλάδα αξιολογήθηκε ως η χώρα με την μικρότερη πιθανότητα ελέγχου του διογκωμένου χρέους της.

Το εξωτερικό χρέος της Ελλάδας ανήλθε το 2009 σε ποσοστό 82% του ΑΕΠ και κατά το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος του ταυτίζεται με το εξωτερικό δημόσιο χρέος καθώς ο εξωτερικός δανεισμός πραγματοποιούνταν από τη κυβέρνηση και όχι από τον ιδιωτικό τομέα. Μέσα στην προηγούμενη δεκαετία ο όγκος των εισαγωγών ήτα μεγαλύτερος από εκείνον των εξαγωγών, δηλαδή η Ελλάδα παρήγαγε λιγότερο απ' ότι κατανάλωνε, και η χώρα δέχτηκε μικρότερες εισροές από τους κοινοτικούς πόρους, λόγω της ένταξης των νέων κρατών μελών, ενώ υποχρεώθηκε να πληρώνει μεγαλύτερους τόκους για το αυξημένο εξωτερικό χρέος της. Ως αποτέλεσμα η Ελλάδα είχε αυξημένες ανάγκες δανεισμού καθώς οι αποταμιεύσεις δεν επαρκούσαν για την αγορά ομολόγων που εκδίδονταν από την Κυβέρνηση, ενώ υπήρξαν και μεγάλες επενδυτικές δαπάνες λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και διόγκωσε περαιτέρω το εξωτερικό της χρέος.

Έτσι από το 2009 και μετά, αρχίζει ένας αγώνας ανάκαμψης της οικονομίας. Οι προσπάθειες πολλές και με συνέπεια την εξαθλίωση των πολιτών. Μειωμένοι μισθοί, μειωμένες συντάξεις, απαξιωμένη παιδεία και υγεία, χιλιάδες άνθρωποι στα όρια της φτώχειας. Δυστυχώς όμως παρά τα χιλιάδες μέτρα της κυβέρνησης, φτάνουμε στις 23 Απριλίου του 2010 όπου από τον τότε πρωθυπουργό Γεώργιο Α. Παπανδρέου ανακοινώνονται η προσχώρηση της Ελλάδας στο Δ.Ν.Τ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Δυστυχώς όμως αυτή η βοήθεια θα επέλθει υπό όρους. Σύμφωνα με το Δ.Ν.Τ. η Ελλάδα θα πρέπει να λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και κυρίως μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Έτσι προχωράει η πρώτη χρηματοδότηση και ο κίνδυνος για χρεωκοπία αποφεύχθηκε.

Και κάπως έτσι την Κυριακή 2 Μαΐου, η τότε ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει τα πρώτα μέτρα που είχαν ληφθεί για τη σωτηρία της Ελλάδας. Τι γίνεται όμως σε περίπτωση που παρά την επιβολή των μέτρων, η χώρα μας δε θα καταφέρει να «συμμορφωθεί» στο «κάλεσμα» τους; Προσπάθειες πάλι από την αρχή, πολύωρες συνεδριάσεις, συζητήσεις, αφίξεις και αποχωρήσεις μελών του Δ.Ν.Τ. και επιτυχία καμιά. Κάπου εδώ τον Ιούνιο του 2011, η ελληνική κυβέρνηση ψηφίζει το περιβόητο Μεσοπρόθεσμο. Τι σημαίνει όμως αυτό; Κάτι που οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν μάθει πολύ καλά ως τότε. Ξανά συζητήσεις, αύξηση μέτρων, αύξηση φορολογίας, υποχρεωτικοί νόμοι και με το λαό να ακολουθεί τις επιβολές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά λοιπόν και την ψήφιση του Μεσοπρόθεσμου γίνεται πλέον λόγος και για την αξιοποίηση και αναδιάρθρωση ή «κούρεμα» του χρέους, με σκοπό τη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

Οι οικονομολόγοι, λοιπόν, καταλήγουν σε ένα γενικό συμπέρασμα ότι το χρέος ήταν μη βιώσιμο. Βέβαια η Ελλάδα και συνεπώς οι πολίτες της είχαν μπει ήδη σε «τροχιά τιμωρίας». Σύμφωνα με τους Ευρωπαίους, η Ελλάδα δεν έπρεπε να σωθεί αλλά να γίνει ένα παράδειγμα προς τις άλλες χώρες ώστε να μην ακολουθήσουν την ίδια πολιτική με την Ελλάδα.

2 «Νεομετανάστες»: συνέπεια της ανεργίας

2.1 Στατιστική ανάλυση της ανεργίας

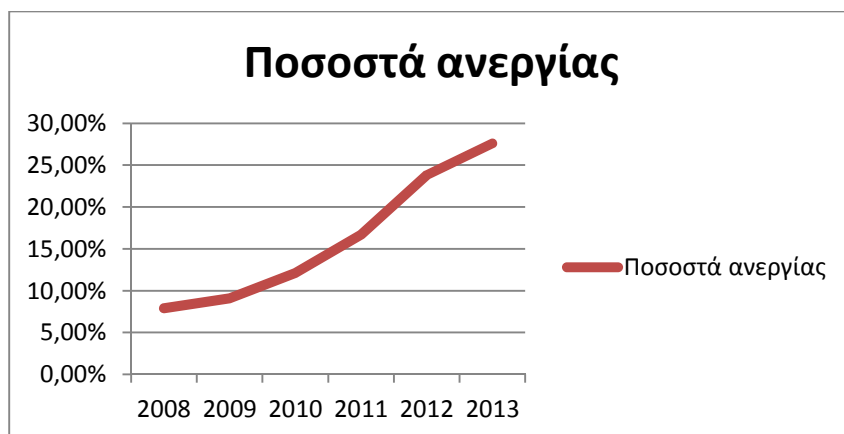
Μετά την υπογραφή των μνημονίων, το εργασιακό τοπίο στην Ελλάδα έχει αλλάξει δραματικά. Πολλοί συμπολίτες μας ζουν καθημερινά με τον φόβο της απόλυσης, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Ο μεν δημόσιος τομέας βάλλεται από απαξίωση ενώ ταυτόχρονα οι εργαζόμενοι σ' αυτόν αντιμετωπίζουν σοβαρές απώλειες στο επίπεδο της απασχόλησης, των αμοιβών και των ευρύτερων εργασιακών δικαιωμάτων. Στον δε ιδιωτικό τομέα, οι συνεχείς μειώσεις του εργατικού δυναμικού, το κλείσιμο των επιχειρήσεων έχει γίνει καθημερινό φαινόμενο. Στους παρακάτω πίνακες θα γίνει μια ανάλυση προκειμένου να δούμε τα ποσοστά ανεργίας σε διάφορες κατηγορίες ανέργων.

Υπεύθυνη αρχή για την στατιστική ανάλυση της ανεργίας στη χώρα μας είναι η Ελληνική Στατιστική Αρχή. Τα δεδομένα συλλέγονται με τον πρώτο τρόπο μέτρησης της ανεργίας όπως τους ανέφερα και στο πρώτο κεφάλαιο, δηλαδή με ερωτηματολόγια που μοιράζονται σε μεγάλο αριθμό νοικοκυριών τα οποία επιλέγονται τυχαία σε μηνιαία βάση.

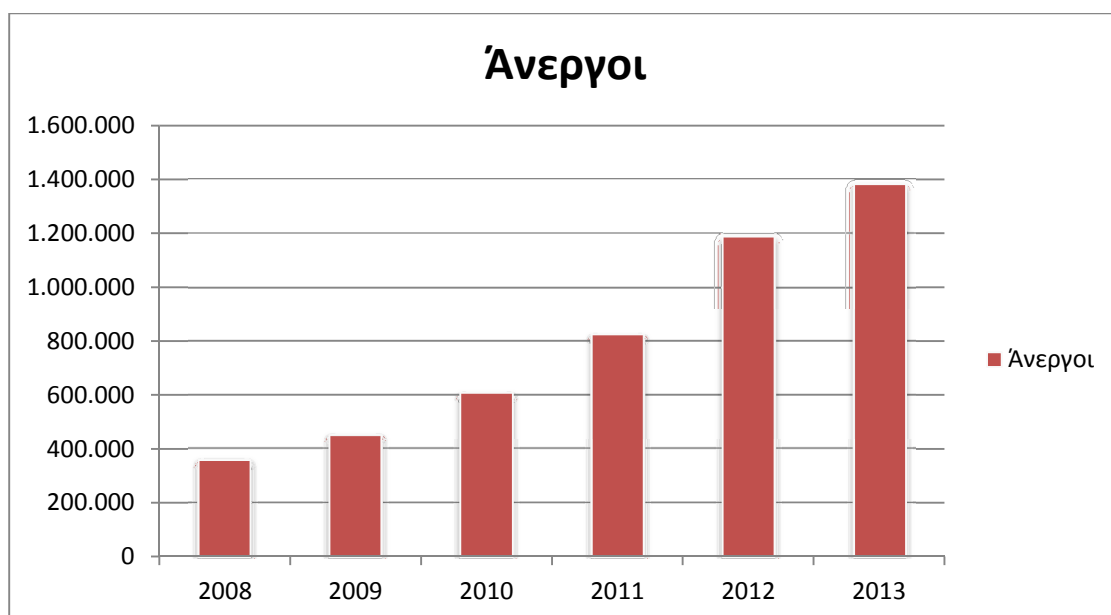
Πίνακας 1: Ποσοστά ανεργίας 2008-2013

Χρονιά	Ποσοστό ανεργίας
2008	7,9%
2009	9,1%
2010	12,1%
2011	16,7%
2012	23,8%
2013	27,6%

Πηγή: www.statistics.gr

Εικόνα 1: Ποσοστά ανεργίας

Εικόνα 2: Πλήθος ανέργων

Με τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε μία ανοδική πορεία της ανεργίας από το έτος 2008 έως το έτος 2013. Η τελευταία κυρίως μέτρηση έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο ρεκόρ.

Στους παρακάτω πίνακες δίνονται αναλυτικά τα νούμερα των απασχολούμενων, των ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών.

Πίνακας 2: Απασχολούμενοι, άνεργοι και οικονομικά μη ενεργοί: Μάιος 2008 – 2013

	Μάιος					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Απασχολούμενοι	4.566.977	4.509.732	4.411.695	4.138.291	3.792.509	3.621.153
Άνεργοι	357.009	452.465	607.757	832.489	1.187.419	1.381.088
Οικονομικά μη ενεργοί	3.401.945	3.345.997	3.290.438	3.350.325	3.352.206	3.318.671

Πηγή: www.statistics.gr

2.1.1 Ποσοστά ανεργίας κατά φύλο

Η κρίση έπληξε περισσότερο τις γυναίκες συγκριτικά με τους άντρες. Παρατηρούμε στα δεδομένα που καταγράφηκαν από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ότι στις γυναίκες σημειώνονται σταθερά μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας από τους άντρες, αν και η αύξησή τους είναι ανάλογη.

Σύμφωνα με την πρώην πρόεδρο της Χιλής Μισέλ Μπάτσελετ και νυν διευθύντρια της οργάνωσης των Ηνωμένων Εθνών για την ισότητα των φύλων, «ενώ οι γυναίκες συμβάλουν στην οικονομία και στην παραγωγικότητα σε παγκόσμια κλίμακα, αντιμετωπίζουν ακόμη πολλά εμπόδια τα οποία τις εμποδίζουν να εκπληρώσουν πλήρως το οικονομικό δυναμικό τους»⁸.

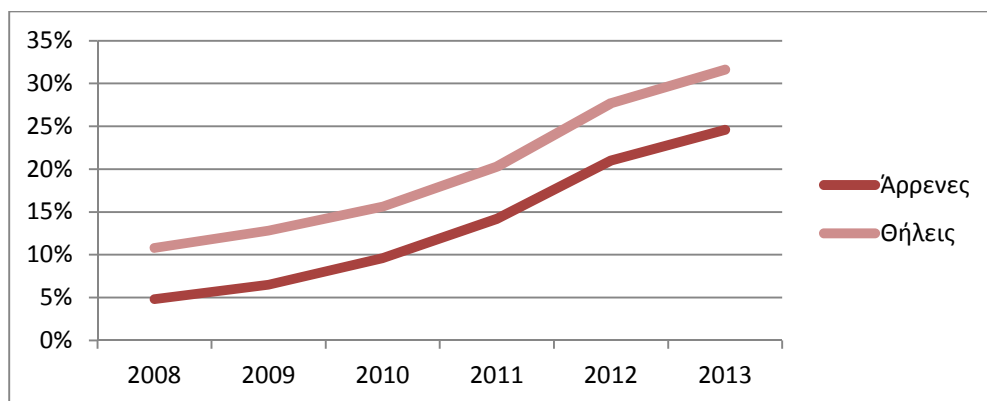
Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ξεκάθαρα πως οι γυναίκες χάνουν το έδαφος σε σχέση με τους άντρες.

Πίνακας 3: Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο: Μάιος 2008 – 2013

Φύλο	Μάιος					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Άρρενες	4,8%	6,5%	9,6%	14,2%	21,0%	24,6%
Θήλεις	10,8%	12,8%	15,6%	20,3%	27,7%	31,6%

Πηγή: www.statistics.gr

⁸http://thessalianews.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=16937:anergia-gynaikes&catid=53:ellada

Εικόνα 3: Ποσοστό ανεργίας κατά φύλο: Μάιος 2008 – 2013

2.1.1.1 Ανεργία γυναικών

Η ανεργία των γυναικών δεν τροφοδοτείται μόνο από απολύσεις, καθώς πολύ μεγάλος αριθμός γυναικών, στις ηλικίες των 30, 40 και 50, που προηγουμένως δεν αναζητούσαν εργασία, εντάχθηκαν στην αγορά για να ενισχύσουν το συρρικνούμενο οικογενειακό εισόδημα, ενώ πολλές εξ αυτών εντάχθηκαν τελικώς σε στρατιές ανέργων. Με τις απολύσεις του δημόσιου τομέα, αυτοί που δέχτηκαν το μεγαλύτερο πλήγμα ήταν οι γυναίκες. Τα μέτρα και οι επιβολές του Δ.Ν.Τ. κατακερμάτισαν το γυναικείο φύλο, καθώς απολύθηκε μεγάλος αριθμός γυναικών. Πέρα όμως από τις απολύσεις ακολουθούν και οι πρόωρες συντάξεις και εκεί οι γυναίκες κατέχουν την πρωτιά., λόγω πρόωρης συνταξιοδότησης σε μικρή ηλικία.

Η Ελλάδα ανέκαθεν ήταν μια παραδοσιακή κοινωνία με πατριαρχική δομή. Ο ρόλος της γυναίκας ήταν υποβαθμισμένος. Πριν ξεσπάσει η κρίση, δεν υπήρχε σχεδιασμός για αντιμετώπιση των διακρίσεων σε πολιτικό, οικονομικό ή κοινωνικό επίπεδο βάση φύλου, ούτε υπήρχε πρόβλεψη από το κράτος για κάτι τέτοιο στο μέλλον. Μόνος αναχαιτιστικός παράγοντας των έμφυλων διακρίσεων αποτέλεσε η ευρωπαϊκή νομοθεσία, η οποία άνοιξε νέους δρόμους στην ελληνική νομοθεσία. Υπό την επίδραση λοιπόν του ευρωπαϊκού φεμινιστικού κινήματος αλλά και των διεθνών τάσεων σε θέματα ισότητας, ο κοινοτικός νομοθέτης και κυρίως ο κοινοτικός δικαστής αποτέλεσε τον προπομπό των θεσμικών μεταρρυθμίσεων προς την κατεύθυνση της άρσης των πάσης φύσεως ανισοτήτων. Έτσι, το ενδιαφέρον μετατοπίστηκε από την άρση των ανισοτήτων, στις θετικές διακρίσεις υπέρ των

γυναικών και στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου (gendermainstreaming) για την απασχόληση. Σύμφωνα με τη διαπίστωση ότι καμιά πολιτική δεν είναι ουδέτερη απέναντι στα φύλα, η διάσταση του φύλου λαμβάνεται πλέον σταθερά υπόψη κατά το σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση κάθε πολιτικής, ώστε να προωθείται ισόρροπα η ισότητα των φύλων. Και ο όρος «φύλο» αναφέρεται όχι μόνο σε μια κοινωνικά και πολιτισμικά οριοθετημένη κοινωνική κατηγορία, αλλά και σε ένα πλαίσιο κοινών εμπειριών, πάνω στις οποίες στηρίζεται μια ειδική από γυναικεία σκοπιά πολιτική ανάλυση άμεσα συνδεδεμένη με ένα συλλογικό αγώνα τις διεκδικήσεις των γυναικών αλλαγής όσων συνθηκών νομιμοποιούσαν την ως τώρα άνιση μεταχείρισή τους.

Οι γυναίκες λοιπόν προστατεύονται πλέον από την ευρωπαϊκή νομοθεσία κάτι που τις προτρέπει να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Όμως δε παύουν εκείνες οι γνώμες που υποστηρίζουν πως ναι μεν καλώς υπάρχουν τα δικαιώματα για τις γυναίκες αλλά με τις νομοθεσίες και τις προτάσεις για την προστασία των γυναικών χάνεται η προσοχή για τον εργάτη-εργαζόμενο άρα και άντρα. Δε μπορούν όμως να σκεφτούν πως με την οικονομική κρίση το μεγαλύτερο πλήγμα περί απολύσεων το δέχτηκαν οι γυναίκες και εκεί δυστυχώς κανένας νόμος και κανόνας δεν υποστηρίζει τις γυναίκες. Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα στην εποχή μας που καταπατείται κάθε νόμος για τα δικαιώματα της. Ένα παράδειγμα είναι αυτό της εγκυμοσύνης. Ειδικά τώρα με το που η γυναίκα ανακοινώσει πως κυοφορεί, την επόμενη στιγμή την περιμένει η απόλυση της. Άρα μιλάμε για ένα άνισο παιχνίδι. Βλέπουμε πως κανένας νόμος δε την προστατεύει παρά τις γυναικείες οργανώσεις, τα φεμινιστικά κινήματα, τις ατέλειωτες πορείες άνεργων μητέρων και κάθε είδους διαμαρτυρίας προκειμένου να υπάρξει μια στήριξη.

Στην εποχή λοιπόν των μνημονίων δεν είναι εύκολο να εφαρμοστούν οι νόμοι περί προστασίας των γυναικών. Η λήψη μέτρων των κυβερνήσεων έχει αφήσει στο περιθώριο τις γυναίκες καθώς είναι το εύκολο θύμα των απολύσεων. Κανείς δε μπορεί να πει με σιγουριά αν αυτό που συμβαίνει εις βάρος των γυναικών θα σταματήσει κάποια στιγμή. Όσο παραμένει η χώρα μας βουτηγμένη στη κρίση τόσο θα βουλιάζουν και τα δικαιώματα των γυναικών

Με το Μνημόνιο 2 όμως, ο ρόλος των γυναικών υποβαθμίζεται ακόμη πιο πολύ. Οι γυναίκες μέχρι 40 ετών είναι αυτές που δέχονται το χτύπημα του. Κυρίως μητέρες είναι αυτές που μένουν άνεργες αφού «πέφτουν» στη παγίδα του ασφαλιστικού, του ανεβασμένου μισθού λόγω τέκνων και άλλα που την κάνουν να αισθάνεται ανασφάλεια σε μια χώρα που υποτίθεται πως ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και πρέπει να προστατεύεται από τους νόμους.

Παρατηρούμε λοιπόν πως μέσα σε μια παρακμή τίποτα δε μπορεί να διασφαλιστεί. Μιλάμε για ψυχές που παλεύουν καθημερινά να κρατήσουν τα σπίτια τους, την οικογένεια τους και δυστυχώς δεν υπάρχει από πουθενά καμία κάλυψη έστω για τις βασικές ανάγκες. Και το πρόβλημα είναι ακόμη μεγαλύτερο στις μητέρες άνεργες και ανύπαντρες. Εκεί υπάρχει ολόκληρος αγώνας αλλά μέχρι τώρα δεν υπάρχει καμία δικαίωση.

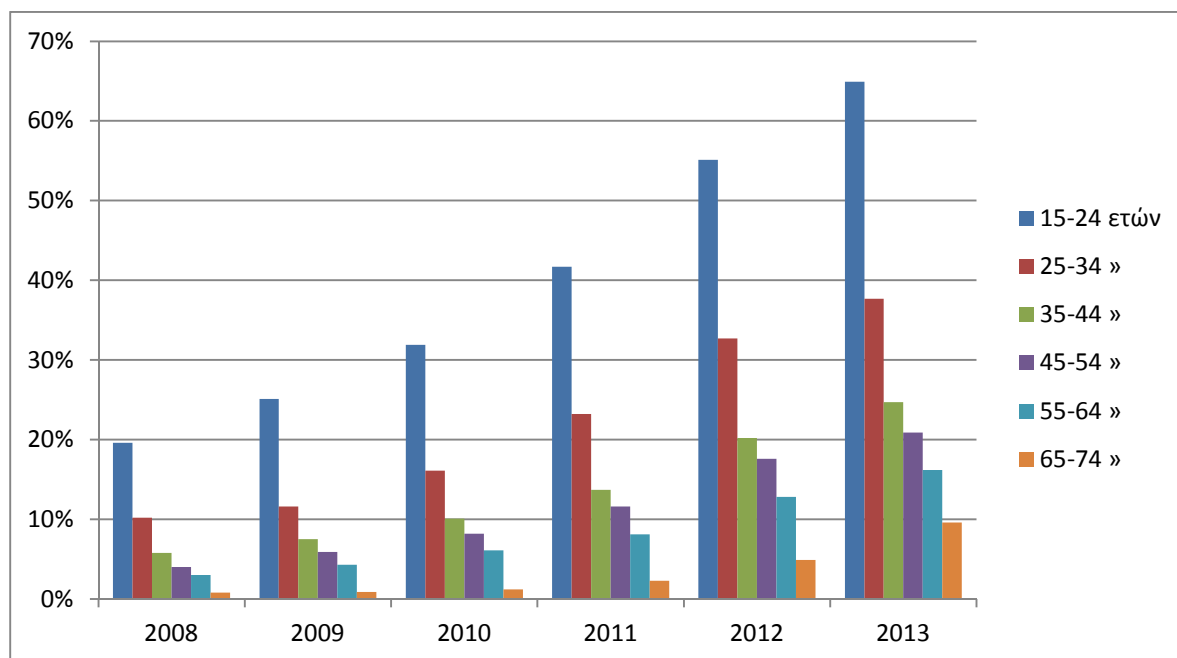
2.1.2 Ποσοστά ανεργίας κατά ηλικιακές ομάδες

Ενώ η οικονομική κρίση έχει πλήξει όλες τις ηλικιακές ομάδες, για τους νέους η δραματική αύξηση των ποσοστών ανεργίας σημαίνει ότι περίπου δύο στους τρεις νέους πλέον είναι άνεργοι. Κι αν αναλογιστούμε ότι οι νέοι και οι νέες ηλικίας 15 έως 34 είναι αυτοί οι οποίοι θα μπορούσαν να είναι οι πιο παραγωγικοί και οι πιο ευέλικτοι στις περισσότερες θέσεις εργασίας, το γεγονός ότι παραμένουν άνεργοι μπορεί να έχει πολλές αρνητικές επιπτώσεις τόσο σε παραγωγικό όσο και σε κοινωνικό όσο και ψυχολογικό επίπεδο για την ελληνική κοινωνία.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα ποσοστά ανεργίας κατά ηλικιακές ομάδες και πως αυτά αυξήθηκαν από το 2008 έως το 2013.

Πίνακας 4: Ποσοστό ανεργίας, κατά ομάδες ηλικιών: Μάιος 2008 – 2013

Ομάδες ηλικιών	Μάιος					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
15-24 ετών	19,6%	25,1%	31,9%	41,7%	55,1%	64,9%
25-34 »	10,2%	11,6%	16,1%	23,2%	32,7%	37,7%
35-44 »	5,8%	7,5%	10,1%	13,7%	20,2%	24,7%
45-54 »	4,0%	5,9%	8,2%	11,6%	17,6%	20,9%
55-64 »	3,0%	4,3%	6,1%	8,1%	12,8%	16,2%
65-74 »	0,8%	0,9%	1,2%	2,3%	4,9%	9,6%

Εικόνα 4: Ποσοστό ανεργίας, κατά ομάδες ηλικιών: Μάιος 2008 – 2013

2.1.2.1 Ανεργία νέων

Η ανεργία των νέων είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα που έχει σημαντικές μακροπρόθεσμες συνέπειες για τα άτομα, τις κοινότητες, τις οικονομίες και τις κοινωνίες. Κατά την τελευταία δεκαετία, οι μεταβάσεις των νέων από το σχολείο στην εργασία έχουν γίνει πλέον μακροχρόνιες, πιο περίπλοκες και ταραχώδεις.

Η πρόσφατη και η μακροχρόνια οικονομική κατάσταση δημιούργησε νέα ερωτήματα σχετικά με την προσαρμογή των δημόσιων πολιτικών όπως και την προσαρμοστικότητα των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων που είναι ανάμεσα στις πιο ευάλωτες ομάδες. Οι οικονομίες σε δίνη και οι ταχύτατα μεταβαλλόμενες πολιτικές και κοινωνικές δομές έχουν βαριές συνέπειες στους νέους, τις κυβερνήσεις, τις κοινότητες και τους εργοδότες. Οι διαφορετικές μορφές συμμαχιών στο δημόσιο, ιδιωτικό και εθελοντικό/ κοινοτικό τομέα αυξάνουν και η αξιοποίηση των νέων κοινωνικών εταιρικών σχέσεων αποτελεί μια σημαντική

πρόκληση για να βοηθήσουν στη διακοπή της αύξησης της ανεργίας των νέων. Τα υπάρχοντα και τα νέα μέτρα πολιτικής επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν, με διαφορετικούς τρόπους, τις οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας (και της υπό-απασχόλησης) των νέων.

Τα ευρήματα συστηματικών ερευνών (GHK – 2012, Mann – 2012, ILO – 2012α, Eurofound (Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας) – 2011, ΟΟΣΑ – 2010α, ΟΟΣΑ – 2010β), δείχνουν ότι η παρατεταμένη ανεργία νωρίς στην επαγγελματική ζωή ενός νεαρού ατόμου μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις κατά διάρκεια της ζωής του, όπως υπο-αξιοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του, πιθανότητες για χαμηλότερες αποδοχές, μείωση του επιπέδου της υγείας του και απειλή για κοινωνικό αποκλεισμό. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων παρουσιάζουν τη νεολαία ως μία ετερογενή ομάδα που περιλαμβάνει πολλές υπο-ομάδες για στοχευόμενες παρεμβάσεις. Για παράδειγμα, η σχολική εμπειρία διαφοροποιημένη ανάλογα με το φύλο και οι διαφοροποιημένες συνέπειες των πολιτικών και των πρακτικών σχετικά με τις νέες γυναίκες και άνδρες επιδρά σημαντικά στις πολιτισμικές προσδοκίες και «στα κοινωνικά πρότυπα» σε σχέση με την εργασία, την αδράνεια και την ανεργία.

Στοιχεία της Eurostat (2012) δείχνουν ότι η πρόσφατη επιδείνωση της κατάστασης της αγοράς εργασίας για τους νέους ηλικίας 15-24 ετών συνεχίζει να χειροτερεύει σημαντικά σε πολλές χώρες. Τα Κράτη-μέλη της ΕΕ στοχεύουν να μειώσουν το έλλειμμα κατ' ανώτατο όριο στο 3% του ΑΕΠ μέχρι το οικονομικό έτος 2014-15, το οποίο σημαίνει λίγες ευκαιρίες για κρατικές κεϋνσιανές παρεμβάσεις (αν και αυτό επί του παρόντος υπόκειται σε έντονη συζήτηση). Ο μελλοντικός ρόλος και η δομή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης του 1997 - ανανεώθηκε το 2005 - είναι επίσης μέρος της διαπραγμάτευσης για την καλύτερη μελλοντική οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τάσεις δείχνουν ότι μια αυξανόμενη μερίδα του πληθυσμού της νεολαίας θα βρεθεί επί χρόνια στη θέση να μη βρίσκει ικανοποιητική δουλειά ή, ακόμη και κανένα είδος αμειβόμενης εργασίας. Οι ενδεχόμενες αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις αυτής της κατάστασης με μεγάλες ομάδες δυνητικά απογοητευμένων, δυσαρεστημένων και μειονεκτούντων νέων, αξίζει μεγαλύτερης προσοχής από τους πολιτικούς σε

σχέση με το διαμοίρασμα και την πιθανή αλλαγή χρήσης των περιορισμένων δημόσιων πόρων.

Οι στρατηγικές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και της υποαπασχόλησης μπορούν να ταξινομηθούν με τους όρους πρόληψη, αποκατάσταση και επανένταξη. Για παράδειγμα, υπάρχουν όλο και περισσότερες ενδείξεις, σε ορισμένες χώρες, διαρθρωτικών αδυναμιών στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης όπου κρίνονται αναγκαίες οι πιο συντονισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπισή τους συνήθως μέσω των εθνικών ή περιφερειακών πλαισίων και των τοπικών δομών που έχουν μεγαλύτερη αυτονομία και ελευθερία να επιλέξουν ένα κατάλληλο μείγμα πολιτικής. Η μετατόπιση και η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων μεταξύ δημόσιου, ιδιωτικού και εθελοντικού/κοινοτικού τομέα έχει επίσης αντίκτυπο στην αναγνώριση και προώθηση των ευκαιριών για τη νεολαία.

2.1.3 Γεωγραφική κατανομή της ανεργίας

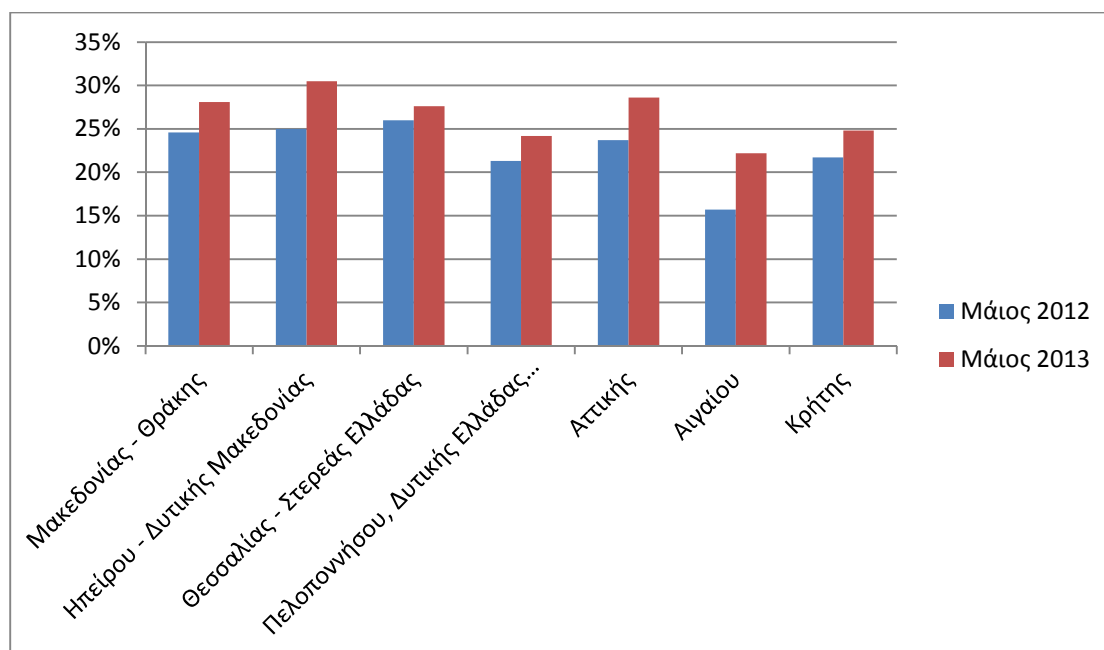
Τα ποσοστά της ανεργίας που καταγράφηκαν στις διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας παρουσιάζουν απόκλιση μεταξύ τους αρκετά μεγάλη σε ορισμένες περιπτώσεις. Για παράδειγμα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας τον Μάιο του 2012 το ποσοστό ανεργίας ήταν 26% ενώ τον ίδιο μήνα στην Περιφέρεια Αιγαίου το ποσοστό ήταν 15,7%. Η αύξηση τους όμως μέσα στον επόμενο χρόνο ήταν δυσανάλογη. Ενώ η Περιφέρεια Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζει αύξηση μόνο κατά 1,7% στην Περιφέρεια Αιγαίου η αύξηση ήταν 6,5%.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι τα ποσοστά στις Περιφέρειες της Ελλάδας καθώς και η άνοδός τους παρουσιάζουν απόκλιση. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά αυτά τα ποσοστά με πίνακα αλλά και με διάγραμμα.

Πίνακας 5: Ποσοστό ανεργίας το Μάιο 2012 και το Μάιο 2013, κατά ΑποκεντρωμένηΔιοίκηση

ΑποκεντρωμένηΔιοίκηση		
	Μάιος 2012	Μάιος 2013
Μακεδονίας - Θράκης	24,6%	28,1%
Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας	25,0%	30,5%
Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	26,0%	27,6%
Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιόνιων Νήσων	21,3%	24,2%
Αττικής	23,7%	28,6%
Αιγαίου	15,7%	22,2%
Κρήτης	21,7%	24,8%

Πηγή: www.statistics.gr

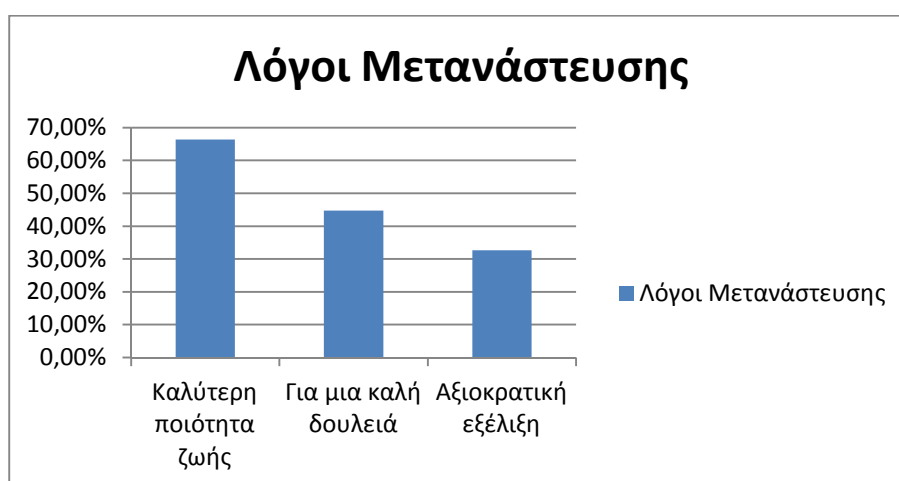
Εικόνα 5: Ποσοστό ανεργίας το Μάιο 2012 και το Μάιο 2013, κατά ΑποκεντρωμένηΔιοίκηση

2.2 Νέο μεταναστευτικό κύμα

Η οικονομική κρίση αναβιώνει το μεταναστευτικό κύμα της δεκαετίας του 1960. Όλο και περισσότεροι Έλληνες και κυρίως μετά το ξέσπασμα της κρίσης αναζητούν ένα καλύτερο αύριο για τους ίδιους και για την οικογένειά τους. Οικογένειες, νέοι, πτυχιούχοι και μη, διαλέγουν τα τελευταία χρόνια τον δρόμο της

ξενιτειάς, ένας δρόμος που αποτελεί την μόνη λύση για πολλούς. Μεγαλύτεροι μισθοί, σίγουρο μέλλον, καλύτερο σύστημα παιδείας και υγείας και ας μη ξεχνάμε την αποπληρωμή χρεών για πολλούς είναι το δέλεαρ ώστε να πάρουν την απόφαση αυτή.

Το νέο μεταναστευτικό κύμα, πέρα από χιλιάδες οικογένειες, αποτελείται από νέους πτυχιούχους με ειδικευμένα προσόντα. Γιατί λοιπόν φεύγουν στο εξωτερικό; Η απάντηση είναι γνωστή, για να βρουν τις θέσεις εργασίας εκείνες στις οποίες τα προσόντα τους τους επιτρέπουν να εργαστούν. Θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι και η μεγαλύτερη συνέπεια της κρίσης, το μεταναστευτικό κύμα νέων. Δυστυχώς η Ελλάδα «καίει» τα δυνατά της χαρτιά, τους επιστήμονές της. Οι περισσότεροι νέοι προτιμούν την σιγουριά παρά την αβεβαιότητα της Ελλάδας. Σύμφωνα με έρευνα που έκανε η Κάπα Research για το «Βήμα της Κυριακής», οι 7 στους 10 νέους επιθυμούν να φύγουν στο εξωτερικό για να εργαστούν. Από αυτούς:

Εικόνα 6: Λόγοι μετανάστευσης

Πηγή: Κάπα Research

Συνολικά και σε όλους τους τομείς, περισσότεροι από εκατό χιλιάδες Έλληνες επιστήμονες, στην πλειονότητά τους νέοι, βρίσκονται στο εξωτερικό. Σύμφωνα με τελευταία έρευνα η οποία έγινε από τον κύριο ΛόηΛαμπριανίδη καθηγητή Οικονομικής Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θεσσαλονίκης, το ενδιαφέρον Ελλήνων πτυχιούχων για αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Σε συνδυασμό λοιπόν και με ευρωπαϊκές ιστοσελίδες σχετικά

με εύρεση εργασίας στο εξωτερικό από το 2008 έως το 2013 παρατηρήθηκε αύξηση των Ελλήνων ενδιαφερόμενων από 40% έως 70%. Επίσης ο κύριος Λαμπριανίδης παρατηρεί πως Έλληνες καθηγητές Πανεπιστημίων είτε φεύγουν για το εξωτερικό για ένα διάστημα ένα έως τρία χρόνια, είτε παραιτούνται από τις θέσεις τους στα ελληνικά Πανεπιστήμια γιατί βρήκαν ή τους προσφέρθηκε καλύτερη θέση με καλύτερους όρους σε πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού.⁹

Η φυγή λοιπόν προς το εξωτερικό πριν δέκα χρόνια ήταν θέμα επιλογής. Τώρα πλέον είναι θέμα επιβίωσης αφού η χώρα μας δεν μπορεί να κρατήσει τους νέους της. Όπως τονίζει ο κύριος Λαμπριανίδης υπάρχει αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης στην Ελλάδα και μειωμένη ζήτηση πτυχιούχων από την ελληνική οικονομία. Κι αυτό, προσθέτει, δεν οφείλεται στο ότι έχουμε πολλούς πτυχιούχους όπως λέγεται γιατί ο μέσος όρος πτυχιούχων στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλότερος από τον μέσο όρο πτυχιούχων στην Ευρώπη. Η Ελλάδα κατατάσσεται εικοστή πρώτη σε τριάντα χώρες της Ευρώπης ως προς τον αριθμό των επιστημόνων ανά κάτοικο. Αντίθετα πολλές άλλες χώρες έχουν δημιουργήσει πολιτική προσέλκυσης πτυχιούχων. Κάτι που επίσης τους συμφέρει γιατί δεν πληρώνουν για να τους εκπαιδεύσουν αλλά τους παίρνουν έτοιμους επισημαίνει ο καθηγητής.

Πίνακας 6: Προορισμοί Ελλήνων μεταναστών

Πληθυσμός Ελλάδας: 10.749.943	
Έλληνες μετανάστες: 1.209.813	
Προορισμοί Ελλήνων μεταναστών	
Γερμανία	470.350
Η.Π.Α.	151.239
Αυστραλία	140.114
Καναδάς	85.126

⁹Συνέντευξη κυρίου

Λαμπριανίδη <http://tvxs.gr/news/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/%CF%80%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B5-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%8C%CE%BD%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%AD%CE%BF-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8D%CE%BC%CE%B1>

Αλβανία	80.778
Τουρκία	66.344
Ηνωμένο Βασίλειο	28.102
Κύπρος	20.937
Ισραήλ	19.919
Βέλγιο	15.143

Πηγή: Eurostat

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται καθαρά ότι η χώρα που επιλέγουν οι Έλληνες μετανάστες στην συντριπτική πλειοψηφία τους είναι η Γερμανία καθώς αυτή φαίνεται ότι μπορεί να καλύψει τις ανάγκες τους όπως περιγράφηκαν παραπάνω

Ας κάνουμε όμως μία αναφορά και στο ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό που και εκείνο το κομμάτι ανοίγει τα φτερά του για το εξωτερικό. Στην περίπτωση των ανειδίκευτων τα πράγματα είναι πιο δύσκολα. Χωρίς κάποιο πτυχίο με μόνη τους ελπίδα τα λίγα που μπορεί να γνωρίζουν από κάποια ξένη γλώσσα ανάλογα την χώρα προτίμησής τους. Συνήθως αυτή γίνονται θύματα εκμετάλλευσης. Νομίζοντας το εξωτερικό σαν Παράδεισο οι περισσότεροι γίνονται πιόνια των «μεγαλυτέρων» είτε αυτοί είναι παλαιότεροι μετανάστες Έλληνες, είτε ξένοι. Έτσι δυστυχώς δεν έχουν την ίδια τύχη με τους ειδικευμένους και αναγκάζονται να γυρίσουν πίσω ή αν μείνουν οι όροι για τους ίδιους δεν θα είναι και τόσο ευνοϊκοί.

Κλείνοντας λοιπόν, η οικονομική κρίση μας θύμισε κάτι πολύ λυπηρό και δύσκολο και κυρίως στους μεγαλύτερους. Παιδιά μακριά από γονείς, γονείς μακριά από τα παιδιά τους και κάπου εκεί οι παππούδες γίνονται στήριγμα πλέον για τα εγγόνια. Θλίψη, στεναχώρια γι αυτά που αφήνουν πίσω αλλά και ταυτόχρονα ελπίδα γι αυτό που θα ξημερώσει κάπου αλλού. Μια Ελλάδα κατεστραμμένη με μοναδικά της όπλα τον ήλιο και τα χαμόγελα αυτών που έμειναν πίσω.

2.3 Μετανάστευση Ελλήνων το 1960 και μετανάστευση Ελλήνων από το 2008 και μετά

Η οικονομική κρίση έχει εξαναγκάσει τα τέσσερα τελευταία χρόνια χιλιάδες Ελλήνων, κυρίως επιστημόνων να εγκαταλείψουν τη χώρα αναζητώντας μια καλύτερη τύχη στο εξωτερικό. Πολλοί έχουν σπεύσει να παρομοιάσουν αυτό το «κύμα φυγής» με τα μεταναστευτικό ρεύμα της δεκαετίας του '60.

Παρακάτω θα δοθεί μια περιγραφή το πώς ήταν τότε ο Έλληνας μετανάστης. Άνδρας (στη συνέχεια ακολουθούσε η γυναίκα - αδελφή, σύζυγος, κόρη κλπ.), ηλικίας 20 - 40 ετών, απόφοιτος δημοτικού σχολείου, αγρότης ή απλώς ανειδίκευτος εργάτης και ... κυρίως υγιής (ώστε ο εργοδότης και η χώρα υποδοχής να μην «χρεωθεί» τα όποια έξοδα περίθαλψης και νοσηλείας του).

Οι γερμανικές επιτροπές μετανάστευσης εγκαταστάθηκαν σε μεγάλες ελληνικές πόλεις και σε συνεργασία με ειδικούς γιατρούς επέλεξαν το νέο εργατικό δυναμικό για τη στελέχωση των βιομηχανιών και την επανασύσταση της εθνικής οικονομίας της Γερμανίας - λίγα χρόνια μετά την πολιτική και οικονομική της κατάρρευση.

Μόνο τη διετία 2009 - 2011, οι Έλληνες που μετανάστευσαν σε χώρες κυρίως της δυτικής και βόρειας Ευρώπης και της Αμερικής ξεπερνούν (σύμφωνα με τις πρώτες ενδείξεις και άτυπες καταγραφές) τα 120.000 άτομα.

Για να δούμε και το προφίλ του σύγχρονου Έλληνα. Άνδρας (σε ποσοστό 60-70%), ηλικίας 30 - 40 ετών (συχνά πολύ μεγαλύτερος), απόφοιτος (σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60%) ελληνικών ή ξένων πανεπιστημίων, κάτοχος μεταπτυχιακών ή διδακτορικών τίτλων, γόνος μεσοαστικής ή μεγαλοαστικής οικογένειας.

Η χώρα υποδοχής δεν είναι πλέον η όποια κεντροευρωπαϊκή υπό βιομηχανική υπέρ-ανάπτυξη, αλλά η χώρα των σπουδών και κυρίως οι αγγλόφωνες χώρες (ΗΠΑ, Βρετανία και κεντρική Ευρώπη). Οι αγρότες - ανειδίκευτοι εργάτες είναι τώρα μηχανικοί, τεχνικοί ηλεκτρονικών υπολογιστών, γιατροί κ.λπ.

Οι γερμανικές επιτροπές μετανάστευσης δεν υπάρχουν πια. Τη θέση τους πήραν τα ηλεκτρονικά ευρωπαϊκά πόρταλ για την εύρεση εργασίας επιστημόνων από τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου στις αναπτυγμένες χώρες εισδοχής.

Οι συνθήκες δεν είναι ίδιες. Σήμερα δεν γράφονται τραγούδια «της ξενιτιάς», οι μετανάστες δεν φτάνουν στο ...«σταθμό του Μονάχου», αλλά στο αεροδρόμιο του Χίθροου ή της Φρανκφούρτης, ο «άλλος» δεν είναι πια ο «ξένος» και αλλόγλωσσος - «φρόντισε» το διαδίκτυο αλλά και τα ταξίδια των νέων από νεαρή ηλικία στο εξωτερικό - και η επικοινωνία με την ελληνική οικογένεια που παραμένει «πίσω» γίνεται με το skype ή έστω το τηλέφωνο, που δεν στοιχίζει πλέον 55 δολάρια ανά τρίλεπτο, όπως στη δεκαετία του '50 στην Αμερική.

Όπως ανέφερε ο καθηγητής ΛόηςΛαμπριανίδης, στην ημερίδα «Η μετανάστευση τότε ... η μετανάστευση τώρα» που διοργάνωσε η κοσμητεία της Φιλοσοφικής του ΑΠΘ κύριο αίτιο της σύγχρονης «φυγής» των Ελλήνων επιστημόνων είναι η «πλασματική», όπως είπε, «υπερπροσφορά πτυχιούχων στην Ελλάδα» (κατέθεσε στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία δεν είναι ποσοστιαία μεγαλύτερη από άλλες χώρες της Ευρώπης), τη χαμηλή ζήτηση στην Ελλάδα πτυχιούχων, τη μείωση των μισθών, την αμφίσημη στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στη γνώση και τελικά το «λανθασμένο αναπτυξιακό μοντέλο» που ακολουθεί η χώρα.

«Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό είναι το βασικότερο στοιχείο της ανάπτυξης» κατέληξε ο καθηγητής, στην εισήγησή του με τίτλο, «Η αλληλοτροφοδοτούμενη σχέση μεταξύ της διεθνούς μετανάστευσης πτυχιούχων και της οικονομικής κρίσης: Η περίπτωση της Ελλάδας», καταγράφοντας ως μοναδικά θετικά στοιχεία της σύγχρονης επιστημονικής μετανάστευσης των Ελλήνων τη μεταφορά τεχνογνωσίας, που θα αποκτηθεί στη χώρα της μετανάστευσης, στη χώρα προέλευσης είτε ο μετανάστης επιστρέψει είτε απλώς επεκτείνει τις επιστημονικές επιχειρηματικές δραστηριότητές του στην πατρίδα του.

2.4 Συνέπειες μεταναστευτικού κύματος

Η ιστορία λοιπόν επαναλαμβάνεται, η μετανάστευση πρώτο θέμα. Η χώρα μας και οι πολίτες της παγιδευμένοι στα δίχτυα της οικονομικής κρίσης και η ανεργία να διώχνει τους νέους.

Φυσικά η μεγάλη πληγή της Ελλάδας εξαιτίας της μετανάστευσης των νέων είναι ότι απογυμνώνεται από το επιστημονικό της προσωπικό αφού όντας εξοπλισμένοι με την ελπίδα για κάτι καλύτερο δεν διστάζουν να πάρουν την απόφαση της μη επιστροφής τους στην Ελλάδα. Άνθρωποι με ελπίδες, όνειρα, κάτοχοι πτυχίων και διπλωμάτων, αποτελούν τον μοχλό για ανασυγκρότηση τους κράτους, αντ' αυτού όμως διαλέγουν τον δρόμο της φυγής. Η μετανάστευση λοιπόν αποδυναμώνει την Ελλάδα από τους νέους των παραγωγικών τάξεων που θεωρούνται απαραίτητοι για την οικονομική της ανάπτυξη. Προκειμένου η Ελλάδα να αναπτυχθεί στην Πρωτογενή και Δευτερογενή οικονομία της χρειάζεται τις νεαρές ηλικίες και η έλλειψη των παραγωγικών τάξεων γίνεται εντονότερη. Επίσης δημιουργείται πρόβλημα στην εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της χώρας.

Οι νέοι από ηλικίες 15 έως 30 ετών είναι εκείνοι που αποφασίζουν ευκολότερα να ξενιτευτούν οδηγώντας έτσι σε πτώση του ποσοστού γάμου και γεννήσεων και σε γήρανση του πληθυσμού της πατρίδας μας. Στην ουσία παραμένουν άνθρωποι μεγάλης ηλικίας, άνθρωποι που δεν μπορούν να προσφέρουν στην παραγωγικότητα της χώρας. Οι αριθμοί είναι αμείλικτοι. Ο πληθυσμός της χώρας και οι αναλογίες μεταξύ των ηλικιών σε σχέση με την έκτασή της και τον φυσικό γεωγραφικό χώρο στον οποίο έχει κυριαρχικά δικαιώματα είναι απογοητευτική. Τέλος αρνητική είναι και η οικονομική εξάρτηση της Ελλάδας από την χώρα υποδοχής των μεταναστών.

Πέρα όμως από τις αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία θα εξετάσουμε και τις κοινωνικές επιπτώσεις που άλλοτε είναι αρνητικές και άλλοτε θετικές. Η πολιτιστική προσαρμογή του μετανάστη στη χώρα υποδοχής συνεπάγεται πολλά κοινωνικά προβλήματα. Μεγάλη σημασία έχει η θέση του στην αγορά εργασίας, η «ταυτότητά» του δηλαδή τι οικονομικό, μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο έχει

καθώς και το πόσο διατεθειμένος είναι να προσαρμοστεί στο περιβάλλον το οποίο βρίσκεται και τους κανόνες του αλλά και η πολιτική αντιμετώπισή του από την χώρα υποδοχής, η απόστασή της από την Ελλάδα, οι οικονομικές της συνθήκες. Επιπλέον, ο φόβος της απομόνωσης είναι πολύ μεγάλος και αυτό μπορεί να συμβεί όταν η χώρα υποδοχής είναι κοντά στην πατρίδα, όταν το μορφωτικό επίπεδο του μετανάστη είναι χαμηλό και όταν η ξένη γλώσσα είναι άγνωστη. Σ' αυτό το σημείο ας μη ξεχνάμε διάφορες μαρτυρίες που δημοσιεύτηκαν σε άρθρα ή προβλήθηκαν μέσα από ρεπορτάζ πως πολλοί Έλληνες νεομετανάστες έπεσαν θύματα εκμετάλλευσης λόγω των παραπάνω παραγόντων. Επίσης όταν υπάρχει πολιτιστική απόσταση, ή η νοοτροπία της κοινωνίας υποδοχής είναι αρνητικά προκατειλημμένη προς τον μετανάστη κι όταν υπάρχει αίσθηση ότι η οικονομική πίτα μικραίνει.

Όπως είπα αρχικά οι επιπτώσεις μπορεί να είναι αρνητικές ή θετικές. Παραπάνω εξέτασα τις αρνητικές, έτσι τώρα θα γίνει λόγος για τις θετικές επιπτώσεις τόσο στο οικονομικό σκέλος όσο και στο κοινωνικό. Πρώτα απ' όλα του δίνεται η δυνατότητα να εργαστεί και να απαιτήσει περισσότερα χρήματα καλυτερεύοντας έτσι την κοινωνικοοικονομική θέση της οικογένειάς του αλλά και να αποκτήσει και ο ίδιος καλύτερα επαγγελματικά εφόδια ειδικευόμενος σε μια εργασία. Δεύτερον, αποκτώντας μεγαλύτερη οικονομική άνεση μπορεί να εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον στα παιδιά του και να ανεβάσει υψηλότερα το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο της οικογένειάς του. Και τρίτον, του δίνεται η ελπίδα επιστρέφοντας στην πατρίδα να εργαστεί σαν ένας ειδικευμένος εργάτης και να βρίσκεται σε πολύ καλύτερη μοίρα από αυτήν που είχε όταν έφυγε.

Όμως πέρα από τα οφέλη και τα θετικά που μπορεί να έχει ο νεομετανάστης, μπορεί να έχει και κάποια οφέλη και η Ελλάδα όπως είναι η μείωση της ανεργίας και η ενίσχυση του ισοζυγίου πληρωμών με την αποστολή μεταναστευτικών εμβασμάτων για την συντήρηση της οικογένειάς του μετανάστη και την εισροή κεφαλαίου για μόνιμη επένδυση στην πατρίδα. Στον τομέα της εργασίας, αν ο μετανάστης αποκτήσει κάποια ειδικότητα στην χώρα υποδοχής, επανερχόμενος θα μπορέσει ίσως να βοηθήσει στην προσπάθεια εξύψωσης του πολιτιστικού επιπέδου του λαού με τις γνώσεις που θα έχει αποκτήσει για

πειθαρχημένη, συντονισμένη και αποδοτική εργασία αλλά και να καλύψει κενά σε μερικούς τομείς της βιομηχανίας.

Αυτές είναι λοιπόν οι επιπτώσεις, θετικές και αρνητικές. Παρακάτω θα εξεταστεί και ο ρόλος της μετανάστευσης στην ψυχολογία των νεομεταναστών καθώς αυτό από μόνο του αποτελεί ένα μεγάλο κεφάλαιο.

2.4.1 Μετανάστευση και ψυχολογία

Όταν λέμε τον όρο μετανάστευση, αρχικά μας έρχονται αμέσως πάρα πολλές αναμνήσεις διότι είμαστε ένας λαός που έχει γνωρίσει πολύ καλά το «πρόσωπο» της. Ένα φαινόμενο το οποίο έχει χαρακτηριστεί από πολλούς επιστήμονες πολύπλευρο αλλά και περίπλοκο τόσο για τους μετανάστες όσο και για τις χώρες που τους υποδέχονται. Δεν είναι εύκολο λοιπόν, άνθρωποι που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους με το που εγκατασταθούν σε μια ξένη χώρα να προσαρμοσθούν απευθείας και να αφομοιωθούν με τον ξένο πολιτισμό. Έτσι όλη αυτή η διαδικασία έχει πολύ σημαντικές επιπτώσεις και όχι μόνο στα άτομα τα οποία έχουν μεταναστεύσει αλλά και στην κοινωνία την οποία άφησαν αλλά και σ' αυτήν που τους υποδέχτηκε.

Όμως η μεγαλύτερη πρόκληση ξεκινάει από τον ίδιο τον όρο, αυτόν της μετανάστευσης. Άνθρωποι με διαφορετικοί πολιτιστική κουλτούρα έρχονται αντιμέτωποι με συνεχής αλλαγές του αρχικού αυθεντικού τους πολιτισμού ως αποτέλεσμα της επαφής με διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες. Από αυτή τη διαφορετική νοοτροπία και πολιτισμική διαφορά επηρεάζονται τόσο οι ίδιοι οι μετανάστες όσο και η κυρίαρχη ομάδα. Αποκτούν και οι δύο ταυτόχρονα καινούρια πολιτισμικά στοιχεία αλλά και μπορούν να χάσουν στοιχεία του δικού τους πολιτισμού. Στην καθημερινότητα των μεταναστών αυτό καθρεφτίζεται με πολύ σημαντικές και αρκετά σημαντικές αλλαγές καθότι ο μετανάστης πρέπει να εγκαταλείψει αγαπημένα πρόσωπα, οικεία περιβάλλοντα και συγκεκριμένους

τρόπους ζωής. Αφήνει πίσω συγγενείς, φίλους, παρέες, γνωστούς, συναδέλφους, αγαπημένα μέρη, αγαπημένες συνήθειες, το σπίτι του. Αυτή η αλλαγή σίγουρα απαιτεί χρόνο. Δεν είναι εύκολη η μετάβαση και ειδικά αν είναι γρήγορη από το παλιό στο καινούριο. Το ίδιο όμως νιώθουν κι αυτοί που έμειναν πίσω, νοσταλγία, κάποιες φορές δεν ξέρουν πώς να αντιμετωπίσουν αυτούς που έφυγαν, δεν ξέρουν πότε να επικοινωνήσουν μαζί τους. Και κάπως έτσι χάνεται η επικοινωνία, ίσως από την αμηχανία, από την ντροπή που αισθάνονται και οι δύο πλευρές, αποφεύγεται και τελικά χάνεται η επαφή με τους ανθρώπους. Σε τέτοιες περιπτώσεις η επικοινωνία είναι το πιο πολύτιμο αγαθό. Οι περισσότεροι αισθάνονται μία υποχρέωση προς τους ανθρώπους που άφησαν πίσω με αποτέλεσμα να αποκλείουν το καινούριο, την καινούρια επαφή.

Οι μετανάστες πρέπει να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, στο νέο κλίμα, στην καινούρια γλώσσα, στις νέες πολιτισμικές και πολιτικές στάσεις και νέους ρόλους. Ανοίγουν καινούριους δρόμους και διαμορφώνουν μία νέα πραγματικότητα.¹⁰

2.5 Ειδικότητες και πτυχία χωρίς αντίκρισμα

Χιλιάδες πτυχιούχοι Πανεπιστημιακών ή Τεχνολογικών ιδρυμάτων μιλάνε για πτυχία χωρίς αντίκρισμα. Τι σημαίνει αυτό; Την ίδια ώρα λοιπόν που η αγορά εργασίας «αγριεύει» Έλληνες τελειόφοιτοι ή απόφοιτοι βλέπουν το μέλλον τους δυσοίωνα αφού τα πτυχία τους δεν έχουν επαγγελματικά δικαιώματα ή ακόμα κι αν έχουν θα είναι φαινομενικά και στην ουσία δεν θα ισχύουν.

Σε περίπτωση που θα διεξαχθεί μία έρευνα πάνω στα πτυχία, διπλώματα και τίτλους σπουδών που χορηγούνται από τα ελληνικά ΑΕΙ και ΤΕΙ θα δούμε ότι υπάρχουν σήμερα πολλά προγράμματα σπουδών με ασαφείς στόχους ή ακραίες-μεταπτυχιακές εξειδικεύσεις με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση ως προς τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων. Έτσι ενώ η ανεργία αυξάνεται, οι

¹⁰ Ψυχολογία και μετανάστευση <http://www.encephalos.gr/pdf/50-4-02g.pdf>

πτυχιούχοι μένουν στον αέρα καθώς η κατάσταση επιβαρύνεται από το πρόβλημα των επαγγελματικών δικαιωμάτων που αντιμετωπίζει μεγάλος αριθμός ειδικοτήτων σε δεκάδες τμήματα ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Φυσικά δεν παραλείπονται και οι εξαιρέσεις που είναι τα κλασσικά τμήματα όπως Σχολές Μηχανικών Πολυτεχνείου, Νομικές, Ιατρικές, Σχολές Καθηγητών και Σχολές Δασκάλων, τμήματα Οικονομικών και λοιπά. Τα υπόλοιπα τμήματα αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα με τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχίων τους πράγμα που δυσκολεύει τους πτυχιούχους στην ανεύρεση εργασίας.

2.6 «GenerationG»

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο της Guardian με θέμα τους σύγχρονους Έλληνες και τη μετανάστευση.

"Νέοι, ταλαντούχοι και Έλληνες: Η 'Generation G' αποτελεί τη μεγαλύτερη "διαρροή μυαλών" της σύγχρονης εποχής.

Περισσότεροι από 200.000 Έλληνες έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Λίγο πριν τις κρίσιμες εκλογές αυτής της Κυριακής συναντιόμαστε με μερικούς απ' εκείνους που θα τις παρακολουθήσουν από απόσταση."

Κάπως έτσι ξεκινάει το εκτενές αφιέρωμα της Guardian, στο οποίο εξετάζεται το άνευ προηγουμένου φαινόμενο της μετανάστευσης νέων Ελλήνων σε χώρες του εξωτερικού, προς αναζήτηση επαγγελματικών ευκαιριών.

Σύμφωνα με τη βρετανική εφημερίδα πρόκειται για το μεγαλύτερο braindrain που έχει ποτέ συμβεί σε προηγμένη δυτική οικονομία στη σύγχρονη εποχή. Γιατροί, ακαδημαϊκοί, επιχειρηματίες και επιστήμονες κάθε ειδικοτήτων έχουν καταφύγει σε ευρωπαϊκές χώρες όπως η Γερμανία και η Μεγάλη Βρετανία, αλλά ακόμα και στην Αμερική, βλέποντας την επιστροφή στην πατρίδα να μοιάζει όλο και πιο απίθανη αν η χώρα δεν ανακάμψει οικονομικά.

Το αποδεκάτισμα της νέας γενιάς των ελλήνων είναι ίσως το πιο ολέθριο αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης της τελευταίας πενταετίας, σημειώνει η βρετανική εφημερίδα.

"Θα έπρεπε να βρίσκομαι στην Ελλάδα τώρα", λέει στην Guardian η 28χρονη Μαριτίνα Ρώππα, εκπαιδευόμενη γιατρός που πριν από τρία χρόνια άφησε την Ελλάδα για το Μίντεν, της βορειοδυτικής Γερμανίας.

"Είναι κρίμα που άνθρωποι σαν εμένα, λίγο μετά τα 20, αναγκάστηκαν να φύγουν", συνεχίζει.

Από το 2% του πληθυσμού που έφυγε, περισσότεροι από τους μισούς πήγαν στη Γερμανία και τη Μεγάλη Βρετανία. Η μετανάστευση αυξήθηκε κατά 300% σε σύγκριση με τα προ κρίσης επίπεδα, καθώς η ανεργία των νέων έχει ξεπεράσει το 50%.

Περίπου το 55% εκείνων που επηρεάζονται από τα επίπεδα- ρεκόρ της ανεργίας είναι κάτω των 35 ετών, σύμφωνα με το Endeavour, τον διεθνή μη κερδοσκοπικό οργανισμό που στηρίζει την επιχειρηματικότητα. "Πρόκειται για μία τεράστια απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου, οι συνέπειες της οποίας θα αρχίσουν να φαίνονται καθαρά την επόμενη δεκαετία", λέει στην εφημερίδα η Αλίκη Μούρη, κοινωνιολόγος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών.

"Άνθρωποι που σπούδασαν με μεγάλο κόστος- τόσο για τις οικογένειές τους όσο και για το δημόσιο- εργάζονται τώρα σε χώρες πλουσιότερες από την πατρίδα τους, οι οποίες δεν επένδυσαν τίποτε σε αυτούς" πρόσθεσε, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι ακόμα και τις καλές εποχές η Ελλάδα δυσκολευόταν να απορροφήσει το πλεόνασμα των επαγγελματιών που παρήγαγαν τα πανεπιστήμια της.

Η Ρώππα δεν σκεφτόταν το Μίντεν όταν αποφάσισε να σπουδάσει ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στα τέλη της δεκαετίας του '90. Έκανε αυτή την κίνηση όταν έγινε ξεκάθαρο ότι η εναλλακτική της ήταν η χρόνια αναμονή για μία θέση σαν ειδικός δερματολόγος. Οι οιωνοί δεν ήταν καλοί, όταν φάνηκε ότι η δημόσια υγεία ήταν ένας από τους τομείς που επηρεάστηκαν δραματικά από τις απαιτούμενες περικοπές των προγραμμάτων διάσωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΔΝΤ.

"Στην Ελλάδα, νοσοκομεία έκλειναν και θέσεις περικόπτονταν. Στη Γερμανία, όπου υπάρχει μεγάλη ανάγκη για γιατρούς έχεις την ευκαιρία να ευδοκιμήσεις προσωπικά και επαγγελματικά, μέσα σε ένα άρτια δομημένο και σύγχρονο σύστημα", λέει.

Περίπου 35.000 Έλληνες γιατροί έχουν μεταναστεύσει στη Γερμανία, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της χώρας.

Σε αντίθεση με τους Γκασταρμπάιτερ, τους εργάτες που γέμιζαν τα εργοστάσια της Γερμανίας τη δεκαετία του '50, οι σύγχρονοι Έλληνες μετανάστες έχουν εξαιρετικά προσόντα.

Το γεγονός ότι το Βερολίνο ήταν η κύρια πηγή της οικονομικής βοήθειας που δόθηκε στην Ελλάδα, και ήταν αυτό που απαίτησε την εξαντλητική λιτότητα που επιβλήθηκε στους πολίτες της, δεν έκανε τα πράγματα ευκολότερα για τους νέους Έλληνες μετανάστες.

"Στην αρχή ήταν δύσκολα", λέει η Ρώππα, περιγράφοντας πώς ο μισθός των 3.000 ευρώ μηνιαίως αποτελεί όνειρο στην πατρίδα της. "Υπήρχαν πολλά δημοσιεύματα για τους τεμπέληδες Έλληνες, υπήρχε μεγάλη προκατάληψη.

Το αστείο όμως είναι ότι υπάρχουν δύο χιλιάδες περίπου Έλληνες γιατροί σε αυτή τη περιοχή της Γερμανίας μόνο!", εξηγεί. Με το ένα τρίτο του πληθυσμού να βρίσκεται στα όρια της φτώχειας, πολλοί Έλληνες συνάδελφοί της βοηθούν με το μισθό τους τις οικογένειές τους πίσω στην Ελλάδα.

Παρά τα πρώτα σημάδια οικονομικής ανάπτυξης, η μετανάστευση δεν μοιάζει να υποχωρεί: Όλο και περισσότεροι θέλουν να ακολουθήσουν τους 50.000 Έλληνες που σπουδάζουν στο εξωτερικό, με τις σχολές και τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να έχουν κατακλυστεί από αιτήσεις Ελλήνων φοιτητών.

"Η Ελλάδα δεν σου επιτρέπει να προοδεύσεις", λέει η Καρμέλα Κοντού, μία αισθητικός που σκέφτεται να μεταναστεύσει στις ΗΠΑ. "Δεν μπορείς καν να σκεφτείς να κάνεις οικογένεια, ή να πετύχεις πράγματα που στην υπόλοιπη Ευρώπη θεωρούνται απόλυτα φυσιολογικά".

Όπως πολλοί νέοι της χώρας η 34χρονη Καρμέλα λέει ότι θα ψηφίσει λευκό στις επερχόμενες εκλογές γιατί είναι αηδιασμένη με τους πολιτικούς που έφεραν την Ελλάδα σε αυτή τη κατάσταση. Ο Λόης Λαμπρινίδης, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, δηλώνει ότι ολοένα και περισσότεροι νέοι φεύγουν για ακόμη πιο μακρύτερα.

"Αισθάνονται παγιδευμένοι. Τόσο το οικονομικό όσο και το πολιτικό κλίμα είναι τόσο άσχημο που ακόμη κι αν οι συνθήκες είναι ελάχιστα καλύτερες στο εξωτερικό, προτιμούν να φύγουν", λέει.

"Οι Έλληνες πηγαίνουν οπουδήποτε βρουν δουλειά, είτε είναι στην Ασία, είτε στην Αφρική, την Αυστραλία ή τη Μέση Ανατολή", λέει ο καθηγητής και προσθέτει.

"Παρατηρείται ένα νέο φαινόμενο κατά το οποίο ακόμα και άνθρωποι που δεν είναι πτυχιούχοι ακολουθούν αυτό το ρεύμα εξόδου από τη χώρα."

Στο τέλος του άρθρου η Guardian αναφέρει ότι πολλοί Έλληνες θέλουν πραγματικά να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, μόλις ανακάμψει η οικονομία της χώρας, ενώ σύμφωνα με ειδικούς οι νέες ικανότητες και νοοτροπίες που υιοθετούν οι μετανάστες μπορούν να γίνουν οι παράγοντες της αλλαγής που χρειάζεται η Ελλάδα.

"Πολλοί από εμάς θέλουμε να επιστρέψουμε. Έχουμε πολλά να προσφέρουμε", λέει η Ρώππα. "Καμία χώρα δεν πρέπει να έχει μία τόσο άσχημη μοίρα όπως αυτή που έχει η Ελλάδα. Ταπεινώθηκε εντελώς, από διεφθαρμένους

πολιτικούς και από ένα σύστημα που έγινε ανεκτό για πάρα πολύ καιρό",
καταλήγει.

2.7 Ελληνικός και ξένος τύπος για την μετανάστευση των Ελλήνων

«Αντικείμενο ρεπορτάζ έγινε η σύγχρονη μετανάστευση Ελλήνων και στον ξένο τύπο. Συγκεκριμένα το CNNασχολήθηκε με αυτό το ζήτημα δημιουργώντας ένα βίντεο με έναν Έλληνα εργαζόμενο, κάτοικο πλέον του Λονδίνου.»¹¹

Μέσα από αυτό το ρεπορτάζ τόνισε την ανάγκη ναπαρθούν επειγόντως μέτρα για την ανεργία. Ο ίδιος θέλησε να πει πως ο χρόνος, οι κόποι του, το διάβασμα δεν βρήκαν αντίκρισμα στην Ελλάδα και αποφάσισε να μεταναστεύσει στο Λονδίνο. Εκεί πλέον εργάζεται στο Ελληνικό κανάλι και σε ένα Ελληνικό εστιατόριο. Αυτό γιατί λόγω της μη καλής γνώσης των Αγγλικών του αλλά νιώθει ευχαριστημένος από τη δουλειά του και ελπίζει να μάθει καλύτερα τη γλώσσα ώστε να ασχοληθεί με το αντικείμενο το οποίο έχει σπουδάσει και για το οποίο η οικογένεια του στερήθηκε ώστε να πραγματοποιήσει τις σπουδές του. Επίσης επισημαίνει πως είναι πάρα πολύ νέοι οι οποίοι έχουν την ίδια σκέψη δηλαδή ως μόνη λύση βλέπουν δυστυχώς την απομάκρυνση τους από την Ελλάδα ώστε να ζήσουν αξιοπρεπώς, με καλύτερες συνθήκες και φυσικά να βρουν μια θέση για την οποία κόπιασαν πολύ.

Παρόμοια ρεπορτάζ σχεδόν από όλα τα ξένα κανάλια και μη,έχουν γίνει, βέβαια λύσεις για το πρόβλημα δεν έχουν βρεθεί ακόμα.

2.8 Μαρτυρίες «σύγχρονων» Ελλήνων μεταναστών

Με αφορμή λοιπόν και τον τίτλο του υποκεφαλαίου μου, συνομίλησα με κάποιους νέους μετανάστες, φίλους μου και μη, άνθρωποι που ήθελαν να προσπαθήσουν μια δεύτερη φορά να πετύχουν ή να πραγματοποιήσουν κάποια από τα όνειρα τους.

Στον παρακάτω διάλογο συζητώ με ένα γνωστό μου ο οποίος εξαιτίας της οικονομικής κρίσης αναγκάστηκε να μεταναστεύσει στη Τσεχία. Πτυχιούχος

¹¹<http://www.megatv.com/megagegonota/summary.asp?catid=27377&subid=2&pubid=31153438>
Ρεπορτάζ από το κεντρικό δελτίο του Mega.

Πληροφορικής, με κατοχή πτυχίου ξένων γλωσσών και με μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων.

- Τι σε έκανε να πεις ότι τέρμα, τώρα πρέπει να φύγω;
- Από την Ελλάδα έφυγα πριν δύο χρόνια. Άνεργος, με πτυχίο Πληροφορικής και μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, ξένες γλώσσες και δυστυχώς δε μπορούσα να βρω δουλειά ούτε σε μια αλυσίδα σούπερ μάρκετ (και αυτό που σου λέω για το σούπερ μάρκετ, πολυτέλεια πλέον, μου είπαν ότι είναι πολύ δύσκολα να μπεις χωρίς μέσον). Ήμουν 27 ετών και έμενα με τους γονείς μου, τους έβλεπα αγχωμένους, έλεγαν πριν φύγω πως είναι πολύ δύσκολες εποχές για την Ελλάδα, προσπαθούσαν να μου δώσουν κουράγιο. Μου ήταν πολύ δύσκολο να περιφέρομαι κάθε μέρα με ένα τηλέφωνο στο χέρι και να με απορρίπτουν συνέχεια. Είτε τα προσόντα ήταν λίγα (λόγω εμπειρίας) είτε πολλά, οπότε δεν ήθελαν να πληρώνουν το πτυχίο μου. Ήταν δύσκολο να ζητάω συνεχώς από τους γονείς μου χρήματα, ντρεπόμουν από ένα σημείο και μετά να τους κοιτάω. Άρχισα να φοβάμαι πως η ζωή μου θα είναι έτσι από εδώ και πέρα, θα κρέμομαι από τους γονείς και δε θα έχω καμία προοπτική. Κάπως έτσι , ένα βράδυ τα έβαλα κάτω, «συζήτησα» με τον εαυτό μου και έπειτα με τους γονείς μου και αποφάσισα να φύγω για Τσεχία.
- Είχες κάποιον γνωστό, συγγενή εκεί που θα σε υποδεχόταν;
- Ναι, είχα τον θείο μου. Το είχαμε συζητήσει πολλές φορές ότι με περιμένει όποτε θέλω να πάω αλλά δεν έπαιρνα την απόφαση. Όταν του το είπα η χαρά του ήταν απεριόριστη.
- Είπες ποτέ ότι που θα πας; Πως θα είναι; Φοβήθηκες καθόλου για την απόφαση σου;
- Ναι, ναι, εννοείται πως αναρωτιόμουν που θα πήγαινα, πως θα ήταν η ζωή εκεί, τι θα έκανα, ξέρεις όλα αυτά που θεωρώ μόνο ο Έλληνας αναρωτιέται ...η ζωή στην Ελλάδα είναι τελείως διαφορετική...
- Πως σου φάνηκε η πρώτη μέρα στην Τσεχία;
- Καλά το δράμα είχε ξεκινήσει από το σπίτι... αρχαία τραγωδία. Ελληνίδα μάνα. Κλάματα, άγχος αν θα τρώω, αν θα ντύνομαι καλά, τα κλασσικά. Όταν έφτασα εκεί με περίμενε ο θείος μου. Κατέβηκα και κοίταξα στον ουρανό. Μαύρος, σύννεφα και κρύο... Δε θα σου κρύψω ότι τρόμαξα... Πήρα τις βαλίτσες μου και πήγα να βρω τον θείο μου. Εν ολίγοις βρεθήκαμε, με καλωσόρισε και πήγαμε σπίτι για να φάμε. Εκείνη την μέρα δεν κατάλαβα πολλά, ήμουν μπερδεμένος... Την επόμενη όμως αγχώθηκα, που θα βρω δουλειά, πως θα είναι, πρέπει να πάω φροντιστήριο να μάθω τη γλώσσα... Δύσκολα, πολύ.
- Πως είσαι λοιπόν μετά από δύο χρόνια;

- Είμαι πολύ καλά. Έχω τη δουλειά μου, τα χρήματα μου... εντάξει, βγαίνω, γνώρισα κάποια παιδιά.. έχω δικό μου σπίτι..
- Σου λείπει η Ελλάδα;
- Εννοείται. Δε μπορείς να ξεχάσεις την πατρίδα σου. Όποτε μπορώ έρχομαι...

Η επόμενη μαρτυρία είναι από έναν οικογενειάρχη, 40 ετών, ο οποίος είχε τη δουλειά του αλλά δυστυχώς εξαιτίας των χρεών του, δε μπόρεσε να τη κρατήσει και έτσι πήρε την απόφαση να εγκαταλείψει την Ελλάδα μαζί με τη γυναίκα του, αφήνοντας πίσω του τα τρία παιδιά τους, φοιτητές και οι τρεις. Ζουν πλέον στη Γερμανία.

- Πως πήρατε την απόφαση να φύγετε; Τι σας ανάγκασε και βάλατε τέλος στην επιχείρησή σας;
- Δε πήγαινε άλλο. Τα χρέη είχαν φουσκώσει. Οι υποχρεώσεις μεγάλωναν. Τρία παιδιά να σπουδάσεις, σπίτι στο ενοίκιο, ενοίκιο για το μαγαζί. Πολλά, πολλά... Δεν αντέξαμε άλλο. Άγχος κάθε μέρα, εισόδημα πλέον μηδέν... άσχημες καταστάσεις.
- Τα παιδιά πως αντέδρασαν στην απόφασή σας;
- Ήταν ανακουφισμένοι νομίζουμε. Στενοχώρια μεν αλλά χαρά και ταυτόχρονα που θα ξεκινούσαμε από την αρχή.
- Εσείς; Πως ήσασταν όταν φύγατε;
- Αγχωμένοι.. άγνωστοι σε μια άγνωστη χώρα..
- Είχατε κάποιον γνωστό;
- Όχι και γι' αυτό δυσκολευτήκαμε στην αρχή.
- Τώρα πως είστε;
- Καλά είμαστε, προσπαθούμε, δουλεύουμε και οι δύο, σε ένα εργοστάσιο, κούραση αλλά ο μισθός είναι καλός, έχουμε και την ασφάλεια μας, εντάξει θα τα καταφέρουμε.
- Σας λείπει η Ελλάδα;
- Πάρα πολύ, εκεί είναι τα παιδιά μας, μας λείπουν και αυτό είναι που μας στενοχωρεί λίγο αλλά χαιρόμαστε όταν τα ακούμε χαρούμενα, μας δίνουν κουράγιο για να συνεχίσουμε.

Αυτές οι 2 μαρτυρίες είναι λίγες μπροστά στον αριθμό των ανθρώπων που αναγκάστηκαν να αφήσουν τη χώρα μας, τα σπίτια τους, τις οικογένειές τους. Και δυστυχώς είναι μια από τις μεγαλύτερες συνέπειες της οικονομικής κρίσης.

3 Προτάσεις για την αναχαίτιση του μεταναστευτικού κύματος

3.1 Αντιμετώπιση ανεργίας

Στην σύγχρονη εποχή της οικονομικής κρίσης, η ανεργία αποτελεί το κορυφαίο πρόβλημα καθώς επηρεάζει την επαγγελματική σταδιοδρομία και την ζωή των νέων και των οικογενειών τους. Για τον λόγο αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί. Οι προτάσεις είναι πολλές, κυρίως θεωρητικές και κάποιες προέρχονται από τη γη της χώρας μας.

Αρχικά η μείωση της φορολογίας για τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν άτομα κάτω των τριάντα ετών υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δεν θέτει σε κίνδυνο τις θέσεις εργασίας των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων. Η φορολογία είναι εξαιρετικά βαριά και πολλές επιχειρήσεις βρίσκονται στα όρια της φτώχειας. Επιπλέον θα πρέπει να καθιερωθούν στα Πανεπιστήμια προγράμματα εκμάθησης και πρακτικής εξάσκησης, ώστε να γίνουν αναπόσπαστο μέρος των Προγραμμάτων Σπουδών και οι νέοι να αποκτούν εργασιακή εμπειρία και οργανωτικές ικανότητες πέρα από τις ακαδημαϊκές γνώσεις. Ίσως και μέσα από την πρακτική εξάσκηση να μπορέσουν να βρουν κάτι μόνιμο. Επίσης σ' αυτό τον καιρό που η ανεργία είναι κατά πολύ αυξημένη, το κράτος θα πρέπει να ενισχύσει την νεανική επιχειρηματικότητα με την θέσπιση προγραμμάτων υλικοτεχνικής υποστήριξης για την δημιουργία και ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και θα παρέχεται δωρεάν το απαραίτητο κοινό υλικοτεχνικό εξοπλισμό και γραμματειακή υποστήριξη.

Φυσικά ας μην ξεχνάμε και το εύφορο έδαφος της χώρας μας όπου μας δίνει την δυνατότητα να αναπτυχθεί ο τουρισμός και οι εναλλακτικές μορφές του όπως για παράδειγμα ο αγροτουρισμός. Πέρα όμως από το τουριστικό κομμάτι η Ελλάδα έχει και ορυκτό πλούτο. Δυστυχώς όμως είναι ανεκμετάλλευτος. Οι πηγές ανάπτυξης είναι πολλές αρκεί το κράτος να μπορέσει να βοηθήσει τους πολίτες να εκμεταλλευτούν σωστά ότι τους παρέχεται.

Όλα τα παραπάνω λοιπόν προϋποθέτουν την στήριξη του κράτους. Η Ελλάδα έχει δυνατότητες και πάνω απ' όλα δυνατά μυαλά. Πολλοί νέοι ψάχνουν βοήθεια και στήριγμα ώστε να ξεκινήσουν κάτι δικό τους είτε αυτό είναι επιχείρηση, είτε αυτό έχει να κάνει με τον αγροτικό τομέα ή γενικά τον τουρισμό.

3.2 Δημιουργία νέων θέσεων μέσα από προγράμματα ή δράσεις

Καθημερινά διαβάζουμε ή ακούμε ότι ανοίγουν θέσεις εργασίας μέσα από προγράμματα όπως ο ΟΑΕΔ, ΕΣΠΑ και διάφορα άλλα προγράμματα.

Πρώτα πρώτα ας αναφέρω τον οργανισμό ΟΑΕΔ και τα προγράμματα που ξεκινούν από αυτόν. Τα Μητρώα ανέργων έχουν αυτή τη στιγμή ένα μεγάλο αριθμό ανέργων. Συνεχώς ξεκινούν καινούρια προγράμματα τα οποία προωθούν τους ανέργους αλλά συνήθως είναι πεντάμηνα, εξάμηνα και σπάνια δωδεκάμηνα. Τελευταίο πρόγραμμα που άνοιξε ήταν πρόγραμμα έξι χιλιάδων θέσεων εργασίας με επιδότηση έως 450 ευρώ τον μήνα. Ο οργανισμός λοιπόν καλεί τις επιχειρήσεις να συμμετέχουν στο πρόγραμμα απασχόλησης έξι χιλιάδων ανέργων ηλικίας 25 έως 66 ετών. Πολλοί θα γνωρίζουν το πρόγραμμα Voucher. Το πρόγραμμα αυτό ξεκινάει με κάποια σεμινάρια δηλαδή ένα θεωρητικό κομμάτι. Συνήθως αυτό το πρόγραμμα είναι εξάμηνο και ο μισθός είναι 450 ευρώ τον μήνα αλλά η πληρωμή γίνεται σε τρεις δόσεις. Το καλό με αυτό το πρόγραμμα είναι ότι υπάρχει πιθανότητα η επιχείρηση να χρειάζεται τον ασκούμενο, οπότε με το πέρας της πρακτικής άσκησης να τον κρατήσουν ως υπάλληλό τους. Φυσικά δεν είναι το μόνο πρόγραμμα. Υπάρχουν και τα κοινωφελή προγράμματα τα οποία έχουν να κάνουν με τους Δήμους και ότι εργασία αφορά αυτούς. Αυτά τα προγράμματα είναι πεντάμηνα και ο μισθός ανέρχεται στο ποσό των 450 ευρώ μηνιαίως. Αυτά ήταν τα πιο δημοφιλή προγράμματα, δηλαδή αυτά που απασχολούν μεγάλο αριθμό ανέργων.

Ένα άλλο πολύ καλό πρόγραμμα είναι αυτό των επιδοτούμενων σεμιναρίων. Τα επιδοτούμενα σεμινάρια εξυπηρετούν πολίτες που χρειάζονται εξειδίκευση και στόχο, έχουν την βελτίωση των γνώσεών τους, ώστε να έχουν περισσότερες επαγγελματικές δεξιότητες. Το ζητούμενο σε κάθε περίπτωση είναι η άμεση

σύνδεση με την αγορά εργασίας. Για παράδειγμα αυτή τη στιγμή τρέχουν σεμινάρια πληροφορικής για νέους 18 έως 29 ετών από τον ΟΑΕΔ και την Microsoft.

Συνεχώς λοιπόν βγαίνουν καινούρια προγράμματα και είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει ενημέρωση. Πολύ από τους ανέργους δεν γνωρίζουν αυτά τα προγράμματα λόγω μη καλής ενημέρωσης. Πέρα όμως από τα προγράμματα αυτά, το κράτος θα έπρεπε να φροντίζει παραπάνω για τους ανέργους αφού ο αριθμός τους αυξάνεται δραματικά και τα προγράμματα δεν επαρκούν πολλές φορές για να καλύψουν αυτόν τον μεγάλο αριθμό.¹²

3.3 Σημερινή κατάσταση του Κράτους Πρόνοιας

Το Κράτος Πρόνοιας είναι αντιμέτωπο με σοβαρά προβλήματα. Η διατήρηση της μακροχρόνιας ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, η οικονομική αστάθεια που παρουσιάζουν τα συνταξιοδοτικά συστήματα και η ανάγκη ένταξης στην κοινωνία ειδικών πληθυσμιακών ομάδων, επηρεάζει σημαντικά το κράτος Πρόνοιας.

Γιατί όμως αμφισβητείται το Κράτος Πρόνοιας; Η αμφισβήτησή του αφορά τον ρόλο του στην οικονομική ανάπτυξη όσο και στην αναποτελεσματικότητα κάλυψης των κοινωνικών αναγκών.

Γενικά το οικονομικό περιβάλλον αποτελεί σημαντικό περιοριστικό παράγοντα του Κράτους Πρόνοιας. Πέρα όμως απ' αυτόν υπάρχουν και άλλοι παράγοντες. Αρχικά η γήρανση του πληθυσμού καθώς επηρεάζονται σημαντικά οι δαπάνες του συστήματος συνταξιοδότησης και υγείας. Επίσης η διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα και η αύξηση του αριθμού των φτωχών και των κοινωνικά αποκλεισμένων, απαιτούν την αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Και ας μην ξεχνάμε την αύξηση της φορολογίας αφού επηρεάζει αρνητικά τόσο τους πολίτες όσο και γενικότερα την οικονομική κατάσταση.

Το Κράτος Πρόνοιας όμως είναι ανάγκη να ανασυγκροτηθεί. Πρέπει να ενισχυθεί και να θέσει εκ νέου στόχους. Ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός και οι

¹²<http://www.oaed.gr/index.php?lang=el>

πολίτες αυτή τη στιγμή χρειάζονται στήριξη. Πώς μπορεί άραγε να ανασυγκροτηθεί; Μπορεί να θέσει νέους στόχους;

3.3.1 Ανασυγκρότηση Κράτους Πρόνοιας

Το Κράτος Πρόνοιας δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε στη βάση συγκεκριμένων οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών, δημογραφικών και τεχνολογικών δεδομένων. Το Κράτος Πρόνοιας «χτίστηκε» όταν την ίδια στιγμή άκμαζε η οικονομία δηλαδή η βιομηχανία και η μαζική παραγωγή, η μισθωτή εργασία.

Το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα που αφορούν κυρίως στον τρόπο οργάνωσής τους, στο εύρος της κάλυψης που προσφέρει, την χρηματοδότηση των δαπανών του και την αποτελεσματικότητά του. Όλα αυτά εξαφάνισαν την έννοια Κράτος Πρόνοιας. Δυστυχώς βλέπουμε καθημερινά πως συνάνθρωποί μας δεν έχουν πλέον καμία στήριξη. Άρα η ανάγκη για ανασυγκρότηση του Κράτους Πρόνοιας είναι επιτακτική.

Ο βασικός στόχος και σκοπός του Κράτους Πρόνοιας θα πρέπει να παραμείνει ο ίδιος. Αυτός δεν είναι άλλος παρά από την αποτελεσματική συλλογική αντιμετώπιση των κοινωνικών κινδύνων. Ένας στόχος που όπως προανέφερα κυρίως μετά την οικονομική κρίση καταπατήθηκε και χιλιάδες πολίτες έμειναν χωρίς κάποια βοήθεια. Οι στόχοι του που πρέπει να εκπληρώνει ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό Κράτος Πρόνοιας αρχικά είναι να συμβάλει στην ικανότητα του ατόμου και των μελών της οικογένειάς του, να προσφέρουν εργασία τόσο στο παρό όσο και στο μέλλον. Έχουμε δει περιπτώσεις ατόμων που δεν μπορούν να βρουν εργασία και φτάνουν σε σημείο κατάρρευσης και πολλές φορές στην αυτοκαταστροφή τους. Γι αυτό και το Κράτος Πρόνοιας πρέπει να παρέχει κάθε στιγμή τη βοήθειά του. Επίσης θα πρέπει να στηρίζει οικονομικά κάθε άτομο σε περιόδους ανεργίας, βέβαια αυτό το έκανε αλλά σε πολύ μικρό βαθμό αλλά και με πολλές γραφειοκρατικές διαδικασίες. Κι ένα τελευταίο, το Κράτος Πρόνοιας να μπορεί να επανεντάξει το άτομο στην αγορά εργασίας, κάτι που σήμερα δεν γίνεται.

Έτσι το Κράτος Πρόνοιας αν μπορέσει να ανασυγκροτηθεί κυρίως τώρα που οι πολίτες της χώρας μας προσπαθούν να επιβιώσουν, θα είναι μια ανάσα για αυτά τα άτομα και την οικογένειά τους.¹³

3.4 Κοινωνική οικονομία

«Ένα μέρος της λύσης θα μπορούσε να αποτελέσει η Κοινωνική Οικονομία, η οποία είναι αλληλέγγυα οικονομία, είναι ένας άλλος χώρος οικονομικής δραστηριότητας, πέρα από την ανταγωνιστική οικονομία και μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά για το εισόδημα και την απασχόληση / για την αντιμετώπιση της ανεργίας και της δυσπραγίας και της φτώχειας.»¹⁴

Κύριες εκπρόσωποι αυτής της μορφής της οικονομίας, αποτελούν οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να δραστηριοποιηθούν σε τεράστιο εύρος. Καλύπτουν από τον πρωτογενή έως και τον τεταρτογενή τομέα.

Το νομικό πλαίσιο που διέπει την κοινωνική οικονομία, είναι ο νόμος 4019/2011. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του προαναφερθέντος νόμου «θεσπίζεται η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.), ως φορέας της Κοινωνικής Οικονομίας. Είναι αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα. Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα. Τα μέλη της συμμετέχουν σε αυτήν με μία ψήφο, ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων που κατέχουν».

3.4.1 Ο τρίτος τομέας στην Ελλάδα

Ο τρίτος τομέας δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Ελλάδα.

¹³ Το κράτος Πρόνοιας της Ελλάδας <http://bournousouzis.blogspot.gr/2013/02/o.html>

¹⁴ Βασίλης Τακτικός, «Θεσμοί και εφαρμογές κοινωνικής οικονομίας» Πανελλήνιο Παρατηρητήριο των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.

«α) Το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δεν είναι σαφές για να προσδιορίσει με τη νομική-θεσμική προσέγγιση τους φορείς που εντάσσονται στην κοινωνική οικονομία και ειδικά τις κοινωνικές επιχειρήσεις εργασιακής επανένταξης. Συνεπώς, η πληθώρα των νομικών μορφών που μπορεί να λάβει ένα τέτοιο μόρφωμα δυσχεραίνει το έργο της καταγραφής του πεδίου.

β) Οι προσπάθειες θεσμικής καταγραφής (μητρώο ΜΚΟ της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών και μητρώο ΜΚΟ ενεργών στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης) δεν αποτυπώνουν πλήρως το πεδίο, αφενός γιατί στοχεύουν σε επιμέρους τύπους φορέων, αφετέρου γιατί η ανταπόκριση των ίδιων των φορέων είναι ελλιπής, με αποτέλεσμα να απουσιάζουν φορείς με σημαντικό έργο και αναγνωσιμότητα, αλλά και να συμπεριλαμβάνονται άλλοι με κίνητρο την αίτηση χρηματοδότησης.

γ) Οι διάφορες επιστημονικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν έχουν διαφορετική εστίαση και χρησιμοποιούν μη συγκρίσιμους δείκτες με αποτέλεσμα η χαρτογράφηση του πεδίου να παραμένει ανολοκλήρωτη.

Σε κάθε περίπτωση, γίνεται κοινώς αποδεκτό ότι ο τρίτος τομέας στην Ελλάδα συνεισφέρει στην απασχόληση και στην τοπική ανάπτυξη σημαντικά λιγότερο από ό,τι στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, η κοινωνία των πολιτών, τουλάχιστον στη θεσμική της μορφή, είναι αδύναμη, παρατηρείται χαμηλό ποσοστό εθελοντικής συμμετοχής και το κοινωνικό κεφάλαιο θεωρείται ότι είναι χαμηλό και δυσχεραίνει τις προσπάθειες ανάπτυξης. Παρά τη συμφωνία ως προς την υπανάπτυξη του τρίτου τομέα στην Ελλάδα, οι εθνικές πολιτικές που υιοθετούνται αναγνωρίζουν τη σημασία του και προσδοκούν σημαντικά αποτελέσματα στην προσπάθεια άρσης του κοινωνικού αποκλεισμού, ειδικά για τις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, χωρίς να εξειδικεύονται οι όροι, οι διαδικασίες και οι μετασχηματισμοί που μπορούν να καταστήσουν εφικτή μια τέτοια προοπτική (Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, 2008-2010). Πρόκειται για μια μεταφορά των βασικών κατευθυντήριων γραμμών των ευρωπαϊκών πολιτικών με αναφορά στην κοινωνική οικονομία, με ιδιαίτερη μνεία στην αναγκαιότητα

διεύρυνσης και τροποποίησης του θεσμικού πλαισίου για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, ώστε να αφορά και άλλες ομάδες πλην των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας.»¹⁵

3.4.2 Ξένες επενδύσεις

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα απέχουν από το βέλτιστο. Ένα σημαντικό μέρος των υφιστάμενων ξένων άμεσων επενδύσεων δεν εξασφαλίζει βιώσιμες θέσεις εργασίας για εργαζόμενους υψηλής εξειδίκευσης και η διαρροή εγκεφάλων είναι επίμονη. Επιπλέον, μεγάλο μέρος της υπάρχουσας επένδυσης παράγει προστιθέμενη αξία που πιστώνεται στις μητρικές εταιρείες του εξωτερικού. Υπάρχει ανάγκη για ποιοτικές επενδύσεις που μένουν και αποδίδουν εδώ.

Θα πρέπει να εξετάσουμε επείγοντως το άνοιγμα γραμμών πίστωσης για τις κοινωνικές επενδύσεις, δηλαδή τις επενδύσεις στις οποίες το κοινωνικό όφελος είναι μετρήσιμο και διατηρήσιμο. Υπάρχει διαθέσιμο κεφάλαιο στη διεθνή αγορά και σε αναδυόμενους οικονομικούς τομείς, όπως στον κλάδο των επενδύσεων αντίκτυπου, οι οποίες εστιάζουν στην επιδίωξη ηθικών, κοινωνικών ή περιβαλλοντικών ωφελειών. Ο κλάδος είναι αρκετά ανεπτυγμένος στις ΗΠΑ. Με την έκδοση των κοινωνικών ομολόγων, τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε αυτό το απόθεμα κεφαλαίου και κοινωνικοί επενδυτές από το εξωτερικό θα μπορούσαν να διευκολύνουν την είσοδό τους στην εγχώρια αγορά, υπό δεσμευτικούς κοινωνικούς όρους

3.4.2 Κοινωνικές Τράπεζες

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για πιστωτικές γραμμές και ειδικά για επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων σε έργα με κοινωνικές εξωτερικότητες αν θέλουμε η ελληνική κοινωνία να ξεπεράσει την κρίση αδιάσπαστη. Τα Ευρωπαϊκά Ταμεία Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (EUSEFs) είναι μια εκδοχή καλά

¹⁵ Σοφία Αδάμ και Χρήστος Παπαθεοδώρου, Κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός- Μια κριτική προσέγγιση, Παρατηρητήριο οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων, Δεκέμβριος 2010, σελ. 29

οργανωμένης ηθικής τράπεζας, δραστηριοποιούνται στην Ενιαία Αγορά και έχουν στόχο τη χρηματοδότηση μέρους της ιδιωτικής οικονομίας, που επιδιώκει συλλογικούς, κοινωνικούς ή δημόσιους σκοπούς. Είναι καιρός να δημιουργηθεί η βάση για τη σύσταση τέτοιων τραπεζών και στην Ελλάδα. Ο πρόσφατος έλεγχος πάνω από εκατό συστημικών τραπεζών έχει ολοκληρωθεί και οι τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες φαίνεται να έχουν την αποδείξιμη ικανότητα να αντιμετωπίσουν αρκετά δυσμενή σενάρια. Η ανακεφαλαιοποίηση έχει ολοκληρωθεί και οι συστημικές τράπεζες μπορούν να επωφεληθούν από ένα πιο στέρεο έδαφος. Ήρθε η ώρα για διαφοροποίηση προς επενδύσεις στην Κοινωνική Οικονομία.

Με το άνοιγμα του τραπεζικού τομέα στις κοινωνικές επενδύσεις, η κοινωνική τραπεζική και η κοινωνική πολιτική τελικά θα συναντηθούν. Αυτή η ατζέντα θα πρέπει να οικοδομηθεί με προσοχή. Μέχρι σήμερα, οι κοινωνικές επενδύσεις ήταν περισσότερο ή λιγότερο αντικείμενο του δημόσιου τομέα, ο οποίος διατηρεί την όποια τεχνογνωσία και εμπειρία. Με τη συνεργασία του ιδιωτικού τομέα και σε σχέση με τις γραμμές χρηματοδότησης της ΕΕ, ορατοί προϋπολογισμοί που προβλέπονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην υποστήριξη πρωτοβουλιών κοινωνικής καινοτομίας. Επιπλέον, η αναδυόμενη Ενιαία Αγορά της Κοινωνικής Οικονομίας θα μπορούσε να στρέψει το επενδυτικό της ενδιαφέρον στην Ελλάδα, όπου η ζήτηση είναι επείγουσα.

3.4.3 Κοινωνικά πανεπιστήμια

Χρειαζόμαστε πανεπιστήμια ανοικτά στην κοινωνία. Μπορούμε να υποστηρίξουμε τη δημιουργία φοιτητικών συνεταιρισμών, με θετική επίδραση στην οικοδόμηση επιχειρηματικής παιδείας των νέων επιστημόνων. Φοιτητές, τελειόφοιτοι και απόφοιτοι θα μπορούν να μπουν στη δουλειά και να κάνουν τη δική τους επιχείρηση. Αυτή είναι η έννοια του επιχειρηματικού πειραματισμού. Το κράτος μπορεί να προσφέρει μια ελάχιστη ασφαλιστική κάλυψη καθώς και ένα πλαίσιο τριτεγγυήσεων προς τις τράπεζες.

Ταυτόχρονα, θα αντιμετωπίσουμε το βαθύτερο πρόβλημα νοοτροπίας που σήμερα αναπαράγεται λυπηρά σε ελληνικά πανεπιστήμια. Οι φοιτητικοί συνεταιρισμοί θα μαθαίνουν στους φοιτητές να σέβονται το δημόσιο χώρο γιατί σ' αυτόν κτίζουν τα όνειρά τους. Θα έχουμε μικρά ερευνητικά θαύματα κάθε τρεις και λίγοι ερευνητικές συμπράξεις των φοιτητικών ΚΟΙΝΣΕΠ με τα Ακαδημαϊκά Εργαστήρια και τους πανεπιστημιακούς οργανισμούς θα βοηθήσουν την έρευνα στην Ελλάδα και θα κρατήσουν το νέο κόσμο εδώ. Θα βελτιωθούν επίσης πολύ οι απορροφήσεις των κονδυλίων για έρευνα και ανάπτυξη. Θα ζωντανέψει ο χώρος των ελληνικών πανεπιστημίων και θα ξανάρθει η ζωή στην πάλαι ποτέ μαύρη τρύπα του ελληνικού δημόσιου χώρου.

3.5 Απόσπασμα από την έκθεση «Συνεταιρισμοί και κοινωνική οικονομία για την Ελλάδα»

«Μετά από μια δεκαετία ταχύτατης ανάπτυξης, η Ελλάδα κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών υφίσταται μία από τις πιο δεινές οικονομικές κρίσεις στην ιστορία της, με έναν αξιοσημείωτο κοινωνικό αντίκτυπο, όσον αφορά την αυξανόμενη ανεργία, τις ανισότητες και τη φτώχεια.

Από το 2011 η περικοπή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ελλάδας είναι συνεχής, με περαιτέρω 6,5% ύφεση το 2012. Η ύφεση πλήττει συνεχώς και ιδιαίτερα σκληρά τον χώρο της εργασίας. Σύμφωνα με την Eurostat η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (27,0% τον Φεβρουάριο 2013) από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακολουθούμενη από την Ισπανία (26,8%) και την Πορτογαλία (17,8%). Η ανεργία ανάμεσα στους νέους έχει αυξηθεί, φτάνοντας πάνω από το 50%. Οι μελλοντικές προοπτικές δύσκολα ανιχνεύονται: η Ελλάδα αναμένεται να χάνει θέσεις εργασίας, ακόμη κι αν αυτό συνεχιστεί σε με χαμηλότερο ποσοστό απ' ό,τι το 2012. Το 2014 οι θέσεις εργασίας αναμένονται να συρρικνωθούν κατά 0,5%¹.

Το να αναλύσει κάποιος τα βαθύτερα αίτια της Ελληνικής οικονομικής κρίσης είναι πέρα από το πεδίο αυτού του κειμένου. Αρκεί εδώ να αναφέρουμε, ότι

τα μέτρα λιτότητας που ελήφθησαν για να μειώσουν τα οικονομικά ελλείμματα στο πλαίσιο του Μνημονίου των Οικονομικών Πολιτικών που συμφωνήθηκαν με την Ε.Ε, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τον Μάιο του 2010, έχουν βεβαίως επιδεινώσει τον αντίκτυπο, που η κρίση έχει στον ελληνικό λαό. Το οικονομικό πρόγραμμα υποστηριζόμενο από την Τρόικα, συντασσόμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα από τον Μάιο του 2010 προβλέπει μία σταθεροποίηση της οικονομίας, περικοπές στα πραγματικά ημερομίσθια, μειώσεις συντάξεων και ουσιαστικές δομικές μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα, καθώς επίσης και στις αγορές προϊόντων και εργασίας.

Ως αποτέλεσμα της τεράστιας οικονομικής κρίσης, οι υπηρεσίες υγείας και οι κοινωνικές υπηρεσίες (όπως η παιδική μέριμνα και η κοινωνική μέριμνα για τους ηλικιωμένους), καθώς επίσης και η εκπαίδευση, έχουν υποφέρει από τις οικονομικές περικοπές, οι οποίες ως ένα σημείο έχουν επηρεάσει και την ποσότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Κατ' αρχήν, η οικονομική λιτότητα εντοπίζεται με τον αντίκτυπο που έχει στα δημόσια νοσοκομεία και σε άλλες υπηρεσίες υγείας. Η κατευθυντήρια γραμμή του Υπουργείου Υγείας για το 2011 επέβαλλε μείωση 40% στους προϋπολογισμούς των νοσοκομείων, η δαπάνη για την ψυχική υγεία μειώθηκε κατά 45%, παρόλο που η ανάγκη γι' αυτήν αυξήθηκε ως συνέπεια της κρίσης. Οι αυτοκτονίες φτάνουν σε επίπεδο ρεκόρ, αυξανόμενες κατά 25% από το 2009 έως το 2010 και με 40% από το 2010 ως το 2011. Η επιδείνωση του χώρου της δημόσιας υγείας αποδεικνύεται από τη μειωμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες ιατρικής φροντίδας και με αύξηση κατά 52% στη μετάδοση του ιού HIV από το 2010 έως το 2011. Τα κέντρα αποτοξίνωσης ναρκομανών και οι ψυχιατρικές κλινικές έχουν κλείσει εξαιτίας των περικοπών.

Σύμφωνα με την Eurostat το 2011, το 31% του ελληνικού πληθυσμού βρισκόταν στα όρια της φτώχειας, ή του κοινωνικού αποκλεισμού (σε σχέση με το 28,1% που ήταν το 2008). Η διανομή του εισοδήματος έχει μεταφερθεί προς τα χαμηλότερα εισοδήματα και το ποσοστό των Ελλήνων στα όρια της φτώχειας βρίσκεται ανάμεσα στα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, μαζί με τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Ισπανία. Πολύ άνθρωποι, συγκεκριμένα οι πιο

ευάλωτες ομάδες όπως τα παιδιά, οι νέοι, οι γυναίκες, οι ηλικιωμένοι, οι μετανάστες³ κλπ μπορούν να διολισθήσουν σε μία από τις τρεις ακόλουθες καταστάσεις: κίνδυνος να υποκύψουν στη φτώχεια, στέρηση των υλικών αγαθών ή κάτω από το όριο της φτώχειας⁴. Εντούτοις, οι περικοπές δεν μειώνουν το ποσοστό του χρέους: πράγματι, μετά από μία μείωση το 2012, το ελληνικό Εθνικό Χρέος έχει αυξηθεί ξανά από 303.918 εκατ.€ το 2012, σε 305.291 εκατ.€ το πρώτο τρίμηνο του 2013 (160,50% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος⁵). Η κρίση επομένως θέτει την ανάγκη να υποστηριχτεί η πραγματική οικονομία και η περιφερειακή ανάπτυξη, μέσω μιας βιώσιμης δημιουργίας και κατανομής του πλούτου, βασιζόμενης στην ανάπτυξη εκείνων των οικονομικών δραστηριοτήτων οι οποίες μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των ανθρώπων με τον καλύτερο τρόπο.

Μέσα στην πραγματική οικονομία, οι συνεταιρισμοί έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην περιφερειακή ανάπτυξη επειδή, εξ' ορισμού, στοχεύουν στην ικανοποίηση αναγκών και προσδοκιών ανθρώπων στην περιοχή στην οποία ενσωματώνονται⁶. Συγκεκριμένα υπάρχουν δύο είδη συνεταιρισμών οι εργατικοί και οι κοινωνικοί. Οι μεν πρώτοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας και οικονομικών δραστηριοτήτων καθώς και στην διατήρηση αυτών, όπου αυτές οι συγκεκριμένες θέσεις απειλούνται. Οι δε δεύτεροι παίζουν σημαντικό ρόλο στην δημιουργία της κοινωνικής ένταξης μέσω εργασίας σε ευάλωτες ομάδες πολιτών και παρέχουν υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές για το γενικό συμφέρον της κοινότητας. Δεδομένης της σύνθεσης του Ελληνικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (γεωργία 3,4%, βιομηχανία 16%, παροχή υπηρεσιών 80,6%) οι συνεταιρισμοί, ενεργοί στους χώρους της βιομηχανίας και της παροχής υπηρεσιών, εργατικοί και κοινωνικοί, έχουν μια τεράστια πιθανότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας και πλούτου στην χώρα αυτή, με την προϋπόθεση, ότι επαρκώς υποστηρίζεται η δημιουργία και η ανάπτυξή τους, λαμβάνοντας υπ' όψιν την ανάγκη τους για αυτονομία και βασική συμμετοχή. Η ανάγκη τους για αυτονομία και συμμετοχή της βάσης τους είναι εγγενής με την ίδια την φύση των συνεταιρισμών και με την λειτουργική τους λογική. Επιπλέον, η μακροβιότητα και η σταθερότητα του επιχειρηματικού συνεταιριστικού μοντέλου, ακόμα και σε καιρούς

κρίσης, οι οποίες έχουν αποδειχθεί από διαφορετικές μελέτες , πρέπει να είναι ένα ενδεικτικό σημάδι και πηγή προσδοκιών για όλους τους τύπους επιχειρήσεων.»¹⁶

¹⁶ Απόσπασμα από την έκθεση «Συνεταιρισμοί και κοινωνική οικονομία για την Ελλάδα-Τρόποι προώθησης της κοινωνικής οικονομίας μέσω εργατικών συνεταιρισμών, κοινωνικών συνεταιρισμών και συνεταιρισμών βιοτεχνών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Σεπτέμβριος 2013, σελ. 29

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ / ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ / ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κάπως έτσι κλείνω την πτυχιακή μου εργασία, παραθέτοντας τις παρατηρήσεις μου αλλά και τι μου κέντρισε το ενδιαφέρον κατά την διάρκεια της έρευνας.

Το θέμα της εργασίας μου αποδείχτηκε δύσκολο για πολλούς λόγους και σε διάφορα επίπεδα.

Αρχικά και οι δύο έννοιες με τις οποίες καταπιάστηκα είναι δυσνόητες και παρερμηνευμένες για μεγάλη μερίδα του κοινωνικού συνόλου τόσο στην χώρα μας όσο και σε χώρες του εξωτερικού. Ανεργία και μετανάστευση, ενώ είναι εκ των πραγμάτων αρνητικοί όροι, τους προσδίδονται επιπλέον αρνητικά χαρακτηριστικά κυρίως λόγω προκατάληψης, τα οποία είναι ανυπόστατα. Έτσι ξεκίνησα την εργασία μου ορίζοντας επακριβώς αυτές τις δύο έννοιες. Ανακάλυψα κι εγώ ότι υπάρχουν πολλά στοιχεία που δεν γνώριζα. Για παράδειγμα οι λόγοι μετανάστευσης δεν είναι μόνο οικονομικοί ή πολιτικοί. Υπάρχουν πολλοί άλλοι λόγοι που θα οδηγήσουν μερίδα του πληθυσμού μιας χώρας σε αναγκαστική εξωτερική ή εσωτερική μετανάστευση.

Για την χώρα μας, που από το 2008 τελεί υπό το καθεστώς μιας βαθιάς οικονομικής κρίσης και από το 2010 έχει προσχωρήσει σε πολιτική μνημονίων, η ανεργία και η μετανάστευση είναι ένα καθημερινό φαινόμενο συνεχώς αυξανόμενο. Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκαναν τα ποσοστά ανεργίας τα οποία αν και υψηλά το 2008, εκτινάχθηκαν στα ύψη μέσα σε διάστημα πέντε ετών. Πλέον δύο στους τρεις νέους ηλικίας έως 24 ετών δεν μπορούν να βρουν εργασία στο εσωτερικό της χώρας με αποτέλεσμα να καταφεύγουν σε χώρες του εξωτερικού για να μπορέσουν να επιβιώσουν ή να συντηρήσουν την οικογένειά τους.

Τα αίτια της ανεργίας πολλά. Από τη μια ένα κράτος που δεν μπορεί να βοηθήσει την επιχειρηματικότητα των νέων αλλά ούτε και να στηρίξει τις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις, οδηγώντας σε οικονομική κατάρρευση τον ιδιωτικό τομέα. Επιχειρήσεις που βάζουν «λουκέτο» η μία μετά την άλλη και άλλες που

περιορίζουν το δυναμικό τους προσωπικό αλλά και τους μισθούς. Ταυτόχρονα, ο δημόσιος τομέας έχει απαξιωθεί σε τέτοιο βαθμό που ενώ θα μπορούσε να είναι αυτός η σανίδα σωτηρίας της χώρας μας βοηθώντας το κεφάλαιο να επανακυκλοφορήσει στην αγορά, αποτελεί μία ανοιχτή οικονομική «πληγή» σύμφωνα με τους ξένους δανειστές μας¹⁷.

Από την άλλη οι νέοι της χώρας μας, ελλείπει επαγγελματικού προσανατολισμού, αναλώνονται σε σπουδές και πτυχία που δεν έχουν αντίκρισμα στην αγορά εργασίας και ταυτόχρονα δεν έχουν εξασκηθεί επαρκώς στην προσαρμοστικότητα στα νέα δεδομένα της αγοράς εργασίας με αποτέλεσμα να παραμένουν εγκλωβισμένοι σε παλαιότερες αντιλήψεις που υποστήριζαν ότι ένα πτυχίο είναι αρκετό προσόν για την εύρεση μιας θέσεως εργασίας.

Όλα αυτά έχουν συνέπεια την δραματική αύξηση των ποσοστών ανεργίας στην χώρα μας. Από τη στιγμή λοιπόν που η Ελλάδα δεν μπορεί να εξασφαλίσει τους πολίτες της, είναι λογικό να παρατηρείται μία αύξηση του μεταναστευτικού κύματος. Είτε μιλούμε για εσωτερική είτε για εξωτερική μετανάστευση. Πλέον οι Έλληνες παρατάνε τον τόπο που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν για να μπορέσουν να βρουν κάπου αλλού καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας. Αρκετοί νέοι φεύγουν στο εξωτερικό είτε για να συνεχίσουν τις σπουδές τους και να εξειδικευτούν σε τομείς της αγοράς εργασίας που παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση, είτε για να βρουν μία θέση εργασίας ώστε να μπορέσουν να συντηρηθούν και να συντηρήσουν και την οικογένειά τους.

Το νέο αυτό κύμα μετανάστευσης έχει πολλές συνέπειες τόσο για τον μετανάστη και την χώρα που θα τον υποδεχτεί όσο και για την χώρα καταγωγής του και τους ανθρώπους που αφήνει πίσω. Ο μετανάστης, που συχνά εξαναγκάζεται σε μετανάστευση και δεν είναι επιλογή του, έχει να αντιμετωπίσει ένα νέο περιβάλλον, να έρθει σε επαφή με ανθρώπους που έχουν διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο και υπό αυτές τις συνθήκες να προσπαθεί ταυτόχρονα να δημιουργήσει κοινωνικούς δεσμούς και να εργαστεί. Η χώρα υποδοχής του μετανάστη καλείται πλέον να καλύψει τις ανάγκες του, κάτι που μπορεί να την επιβαρύνει τόσο

¹⁷<http://www.makthes.gr/news/economy/106558/>

οικονομικά όσο και κοινωνικά. Από την άλλη, η χώρα καταγωγής του μετανάστη, η Ελλάδα στην παρούσα εργασία, στερείται του εργατικού της δυναμικού και σιγά σιγά γίνεται μια χώρα ηλικιωμένων. Έτσι χωρίς να έχει δυνατότητα μεγάλης παραγωγής, καλείται να καλύψει τις ανάγκες ενός πληθυσμού που εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να εργαστούν. Ταυτόχρονα, πέρα από την απώλεια του εργατικού δυναμικού της, η Ελλάδα σπουδάζει τους νέους της, δημιουργώντας κάθε χρονιά νέους επιστήμονες, τους οποίους όμως δεν μπορεί να τους κρατήσει. Αποτέλεσμα, άλλες χώρες λαμβάνουν έτοιμους επιστήμονες που δεν χρειάζεται να τους εκπαιδεύσουν και τους εντάσσουν στο δικό τους παραγωγικό δυναμικό, δηλαδή έχουν όλα τα οφέλη με το μικρότερο γι αυτούς κόστος. Τέλος, καλό θα ήταν να μην παραλείψουμε και τις συναισθηματικές-ψυχολογικές συνέπειες της μετανάστευσης, δηλαδή τα συναισθήματα που κατακλύζουν τόσο αυτούς που έφυγαν όσο και αυτούς που έμειναν πίσω τα οποία είναι κατά κύριο λόγο η νοσταλγία, η απογοήτευση και η μοναξιά.

Βέβαια η μετανάστευση δεν έχει μόνο αρνητικές επιπτώσεις. Ας μην ξεχνάμε ότι οι μετανάστες είναι αυτοί που βοηθάνε στην εισροή κεφαλαίου στην χώρα μας.

Για να αναχαιτιστεί όλο αυτό το κύμα της νεομετανάστευσης θα πρέπει να υπάρξουν δραστικές αλλαγές στην Ελλάδα. Αφενός θα πρέπει να μιλήσουμε για μείωση των ποσοστών ανεργίας μέσω του κράτους και των οργανισμών του οι οποίοι καλούνται να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας ώστε η χώρα μας να γίνει πιο παραγωγική και περισσότερο αυτάρκης. Επίσης ο επαγγελματικός προσανατολισμός που γίνεται στους νέους να τους προετοιμάζει για την πραγματική κατάσταση που επικρατεί στην αγορά εργασίας και να τους βοηθάει να γίνονται πιο ευέλικτοι και προσαρμόσιμοι στις εκάστοτε νέες απαιτήσεις. Επιπλέον πρέπει αν ανασυγκροτηθεί το Κράτος Πρόνοιας για να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες του πληθυσμού της Ελλάδας ώστε να μειωθεί το μεταναστευτικό κύμα. Τέλος κάνω μια εκτενή αναφορά στην κοινωνική οικονομία. Θεωρώ πως αυτός ο τομέας στην Ελλάδα του σήμερα είναι αρκετά πίσω. Σε παλιότερες εποχές, εποχές πολέμου ή παρόμοιας κατάστασης με της σημερινής, οικονομική κρίση, η κοινωνική οικονομία έδινε τη λύση. Παραπάνω πέρα από την έρευνα που έχω κάνει και καταγράφει έχω παραθέσει απόψεις και λύσεις ανθρώπων που έχουν ασχοληθεί με

αυτό τον τομέα και αισιοδοξούν να βοηθήσουν όλοι ώστε να πετύχει. Δεν είναι εξάλλου λίγες φορές που είδαμε μέσα από την καθημερινότητα συνεταιρισμοί να διαπρέπουν, να διατίθενται διάφορες υπηρεσίες μέσα από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, γυναικείοι συνεταιρισμοί να ακολουθούν με τη σειρά τους, παραδείγματα πολλά και ελπιδοφόρα. Μια λύση που θα μπορούσε να ανατρέψει κάποια δεδομένα και κυρίως τους νέους αυτής της χώρας από την απόφασή τους να εγκαταλείψουν τους δικούς τους. Η Ελλάδα μπορεί να ακμάσει αρκεί να υπάρξουν οι κατάλληλες συνθήκες.

Όλα τα παραπάνω με έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα είναι ικανή να αντιμετωπίσει αυτά τα δύο φαινόμενα, της μετανάστευσης και της ανεργίας, αλλά θα χρειαστεί κάποιος χρόνος και αρκετές ριζικές αλλαγές στον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Λιανός Θεόδωρος, Παπαβασιλείου Αντώνιος και Χατζηανδρέου Ανδρέας (2009) *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Αθήνα, Σύγχρονες Εκδόσεις Α.Ε.

Μορφωτικό Ίδρυμα της ΕΣΗΕΑ (2012) *Κρίση και εργασία : πρακτικά εκδήλωσης διημερίδας 31 Οκτωβρίου-1 Νοεμβρίου 2011*, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα της ΕΣΗΕΑ

Πιντέρης Γιώργος(2013) *Αντιμετωπίζοντας την ανεργία*, Αθήνα Εκδόσεις Ιβίσκος

Σκουτέλης Δ. Γιώργος(1996) *Ανεργία Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Ρουχώτας Δημ.-Forum

Τακτικός Βασίλης, «*Θεσμοί και εφαρμογές κοινωνικής οικονομίας*» Πανελλήνιο Παρατηρητήριο των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών

Απόσπασμα από την έκθεση «Συνεταιρισμοί και κοινωνική οικονομία για την Ελλάδα-Τρόποι προώθησης της κοινωνικής οικονομίας μέσω εργατικών συνεταιρισμών, κοινωνικών συνεταιρισμών και συνεταιρισμών βιοτεχνών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Σεπτέμβριος 2013

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/ekthesh-15email.pdf>

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO02_DT_MM_05_2013_01_F_GR.pdf

<http://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=475>

<http://users.teilam.gr/~emastrogianni/anergia.htm>

http://www.et.gr/idoocs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wGYK2xFpSwMnXdtvSoClrL8-e4JlptYxqTtlI9LGdkF53Uixsx942CdyqxSQYnuqAGCF0lfB9HI6qSYtMQEkEHLwnFqmgJSA5WIsluV-nRwO1oKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijPdQ-rEE96-yMgiC3USKKJMpJi1yaV5m58n5GldnV3qk

http://www.fcnet.gr/gr/overview/?id=52#.Ux97VD9_s-F

<http://www.eiead.gr/publications/docs/%CE%95%CE%99%CE%95%CE%91%CE%94,%20%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%202012.pdf>

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852&Itemid=400&lang=

<http://walk2geographies.wordpress.com/2010/06/17/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/>

<http://www.encephalos.gr/pdf/50-4-02g.pdf>

<http://www.oaed.gr/index.php?lang=el>

<http://socialpolicy.gr/2014/01/%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82.html>

http://e-cynical.blogspot.gr/2011/01/blog-post_08.html

<http://www.in2life.gr/everyday/modernlife/article/280470/ellhnes-metanastes-istories-horis-synora.html?apg=5>

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright ©ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Αικατερίνη Μπίκου, 2016